

11. MAJ 2020

46 SIDER

RÆSON

DIGITAL EKSTRAUDGAVE #4

PRÆSIDENT
MACRON ER
I KRIG. MEN
FRANSKMÆNDENE
TROR IKKE PÅ, AT
HAN KAN VINDE

ARTIKLER AF OG MED DYVEKE VESTERGAARD JOHANSEN, ASGER RØJLE, LUCIA RUBINELLI, NIELS BASTIAN VEDSTED EGGERT, PETER NEDERGAARD, ALEX VANOPSLAGH, KATARINA AMMITZBØLL OG ESTHER OG JOHAN MICHELSEN KJELDAHL

INDHOLD

- 4 ASGER RØJLE: JAPAN ER I STORPOLITISK CORONA-KLEMME MELLEM KINA OG USA
- 8 CAMBRIDGE-FORSKER LUCIA RUBINELLI: EU LEGER MED ILDEN I ITALIEN. DET KAN ENDE MED ET ITALIENSK EXIT
- 14 DYVEKE VESTERGAARD JOHANSEN: PRÆSIDENT MACRON ER I KRIG. MEN FRANSKMÆNDENE TROR IKKE PÅ, AT HAN KAN VINDE
- 18 NIELS BASTIAN VEDSTED EGGERT: HEZBOLLAHS ÆRA I LIBANON LAKKER MOD ENDEN, MEN COVID-19 KAN BLIVE DERES REDNING
- 24 PETER NEDERGAARD: SPD — EN KRISE, SOM INGEN ANDEN I 75 ÅR
- 34 ALEX VANOPSLAGH: ALLE ER VILLIGE TIL AT ACCEPTERE FLERE DØDSFALD FOR AT KUNNE ÅBNE MERE OP. REGERINGEN VIL BARE IKKE INDRØMME DET
- 38 KATARINA AMMITZBØLL: SNART VIL VI TALE OM CORONA-FLYGTNINGE OG -MIGRANTER
- 42 ESTHER OG JOHAN MICHELSEN KJELDAHL: HVORFOR KALDER VI STADIG FORMANDSKABET I DET ØKONOMISKE RÅD "VISMÆND"?

Redaktionen afsluttet 11/05 2020

FORSIDE: DEN FRANSKE PRÆSIDENT, EMMANUEL MACRON, MARKERER 75-ÅRET FOR AFSLUTNINGEN AF ANDEN VERDENSKRIG VED STATUEN AF CHARLES DE GAULLE I PARIS, D. 8 MAJ, 2020 [FOTO: FRANCOIS MORI/AFP/RITZAU SCANPIX]

I CHEFREDAKTIONEN: Jeppe Grand Egsgaard (ansv.), David Rischel, Kirstine Eklund, Markus Giessing, Sarina Lohmann og Clement Behrendt Kjersgaard (udgiver)

UDGIVET AF: RÆSON MEDIER, Vartov, Farvergade 27, 1463 København, redaktionen@raeson.dk
DESIGN & DTP: Liv Sodal Krogh

RÆSON er nyhedsmagasinet om politik, skrevet af eksperter, politikere og journalister. Bladet udkommer fire gange om året på tryk og løbende på nettet: www.raeson.dk. Magasinet er totalt uafhængigt af økonomiske og politiske interesser. Enhver artikel er alene udtryk for skribentens holdninger.

MÅ IKKE KOPIERES, VIDERESENDES ELLER PÅ ANDEN MÅDE DELES.

12 MÅNEDERS ABONNEMENT:
250 KR. /200 KR. FOR STUDERENDE
OG PENSIONISTER.
SE: WWW.RÆSON.DK

EN KIM JONG-UN-IMITATOR UDNYTTER, AT HONG KONG 8. MAJ LEMPEDE SINE LOCKDOWN-REGLER, HVOR BL.A. VÆRTSHUSE OG TRÆNINGSCENTRE HAR FÅET LOV AT GENÅBNE UNDER VISSE BETINGELSER. DEN ÆGTE KIM JONG-UN VISTE SIG 2. MAJ IGEN OVERFOR NORDKOREANSK STATS-TV, EFTER HAN I TRE UGER HAVDE VÆRET FORSVUNDET FRA OFFENTLIGHEDENS SØGELYS [FOTO: ISAAC LAWRENCE/AFP/RITZAU SCANPIX]

JAPAN ER I STORPOLITISK CORONA-KLEMMER MELLEM KINA OG USA

KINESISKE OG AMERIKANSKE POLITIKERE OG MEDIER SKYDER SKYLDEN PÅ HINANDEN FOR, AT COVID-19-PANDEMIEN ER BLEVET SÅ ALVORLIG EN TRUSSEL. FORDI BEGGE STORMAGTER GØR DET UD FRA ET DEFENSIVT UDGANGSPUNKT, SÆTTER DET JAPAN I ET DILEMMA, HVOR DER INGEN ÅBENLYS LØSNING FINDES

AF ASGER RØJLE CHRISTENSEN, TOKYO

DEN JAPANSKE PREMIERMINISTER SHINZO ABE ANNONCERER, AT JAPAN UDVIDER SIN UNDTAGELSESTILSTAND TIL AT GÆLDE FREM TIL SLUTNINGEN AF MAJ, 4 MAJ 2020 [FOTO: HIDETAKA ANDO/JIJI PRESS/RITZAU SCANPIX]

USA og Kina bevæger sig i disse uger dag for dag længere og længere ud i et "blame game", en uskøn omgang diplomatisk mudderkastning, hvor de skyder skylden på hinanden for, at det er gået så galt med den aktuelle coronakrise i hele verden.

Foreløbig er det kulmineret med søndagens udmelding fra USA's udenrigsminister, Mike Pompeo, om, at der skulle være "enorme beviser" for, at den nye type coronavirus, som forårsager sygdommen covid-19, er et udslip fra et kinesisk biokemisk laboratorium i Wuhan.

"Strukturen i konfrontationen mellem USA og Kina har ændret sig fra at være en handelskrig til at være

en politisk krig eller en informationskrig", skrev den japanske forsker Kyoko Kuwahara i forrige uge i et strategipapir fra JIIA, Japans Institut for Internationale Affærer.

"Siden begyndelsen af 2020 har de to supermagter været optaget af mundtlig krigsførelse over deres respektive strategier over for den nye corona-virus. Hver gang USA kritiserer Kina, skyder Kina skylden tilbage på USA, og de bruger medierne til at komme ovenpå i forhold til hinanden. USA og Kina må kæmpe imod den nye corona-virus samtidig med, at de også udkæmper en propagandakrig mod hinanden", skriver Kuwahara med stor bekymring.

Denne udvikling er mildest talt ikke særligt konstruktiv for den samlede globale indsats mod covid-19, som Japan og mange andre lande argumenterer for, at der er behov for. Og den sætter andre lande i et dybt dilemma og forstyrrer det coronadiplomati, der ellers bliver ført, ikke mindst i Østasien. Japan har aktuelt en meget stor interesse i at undgå at blive ekstra uvenner med den ene eller den anden af de to store magter på grund af coronaen.

Grundlaget for Japans udenrigspolitik og diplomati er landets omfattende sikkerhedsaftale med USA, og det støtter Japans muligheder for at gå ud og være totalt uenige med USA, men Kyoko Kuwahara fra

JIA understreger på den anden side over for RÆSON, at Japan "bestemt heller ikke ønsker nogen konfrontation med Kina. Kina ønsker at undgå at blive isoleret i det internationale samfund, og den kendsgerning, at Japan i modsætning til USA undlader åbent at kritisere Kina kan til en vis grad siges at være en succes (for kinesisk diplomati, red.)"

Det er ikke nyt, at det i afgørende grad er styrende for japansk udenrigspolitik, at man er tvunget til at balancere mellem at tage hensyn til alliancepartneren USA og gøre det samme over for rivalen Kina. Men corona-striden og USA's meget radikale udmeldinger i de senere uger har gjort interessekonflikten endnu vanskeligere at manøvrere i for japanske politikere og diplomater.

KINA I DEFENSIVEN

De første beskrevne tilfælde af det nye corona-virus fandt sted i Kina i slutningen af december. Det er mildest talt svært at forestille sig, at den nye virus kan have sit udspring et andet sted og derpå have bevæget sig ubemærket ind i midten af Kina, før det blev opdaget og beskrevet.

Det nye virus opstod derfor efter de fleste eksperters mening i området omkring storbyen Wuhan, og et af de første "clusters" var et i dag verdensberømt "vådt marked" med levende dyr i det centrale Wuhan. Det officielle Kina gik 27. december ud til verdenssundhedsorganisationen WHO og verdenssamfundet med en advarsel mod det nye virus, som mange i dag mener, at Kina burde have udsendt til os andre flere dage tidligere. Hvor afgørende denne forsinkelse er for, hvor ødelæggende pandemien er blevet andre steder i verden, er der forskellige meninger om, men det har i høj grad skadet Kinas image i omverdenen, og det har bragt adskillige kinesiske ambassadører, der er stillet op til interview i alverdens medier med forklaringer og bortforklaringer, alvorligt i defensiven.

Kina har – efter selv officielt at have fået styr på smittespredningen – forsøgt på omstridt vis at dæmme op over for kritikken med et "maskediplomati", hvor man har sendt

nødforsyninger af hospitalsudstyr til nogle af de hårdt ramte lande, som oprindeligt havde sendt nødhjælp til Kina, da situationen var værst der, heriblandt Japan.

Allerede den 4. februar, mens smittespredningen stadig rasede i Kina, erklærede det kinesiske udenrigsministeriums talskvinde Hua Chunying sig "dybt rørt" over, at "den japanske regering og alle befolkningsgrupper i landet har udtrykt en sådan sympati, forståelse og støtte til os." Japanske borgergrupper sendte masker til de berørte egne af Kina, og senere sendte Kina, som er verdens største producent af masker, til gengæld store leverancer af samme mangelvare den modsatte vej, da situationen måneden efter var blevet værre i Japan end i Kina.

WUHAN-VIRUS

Men trods disse udtryk for diplomatisk sentimentalitet er og bliver Kinas udfordring i corona-diplomatiet på grund af det defensive udgangspunkt uhyre vanskelig. Og den bliver ikke mindre vanskelig af, at Kina i forvejen er gevaldigt i defensiven i verdens offentlighed. Stormagten Kinas aggressive og selvhævdende måde at udøve sin øgede politiske, militære og økonomiske magt i verden på, især siden præsident Xi Jinping kom til magten i 2013, har skaffet kineserne mange nye fjender.

USA's regering under præsident Donald Trump har derfor – efter først at have rost Kina for dets håndtering af corona-epidemien i begyndelsen – haft relativt nemt ved siden marts måned at få en betydelig del af verdensoffentligheden til at istemme et kritisk kor om, hvad Trump ynder at kalde "den kinesiske virus" eller "Wuhan-virus", og ligefrem stille krav om boykot af Kina og kinesiske erstatninger for de enorme tab, som mange af verdens lande har haft som følge af pandemien.

Dette omkvæd høres oftere og oftere op til USA's præsident- og kongresvalg i november, hvor det med konsulenten George Koo's ord i en kommentar i Asia Times i sidste uge er blevet "republikansk kampagnestrategi at skyde skylden for det hele på Kina", ikke kun for coro-

nakrisen, men for alt, hvad der er gået skævt i verden.

Man skulle tro, at dette Kina-kritiske omkvæd ville kunne have appel i Japan, som i de senere årtier har forsøgt at dæmme op for Kinas øgede indflydelse i regionen.

"Men bortset fra nogle få på den yderste højrefløj hører jeg ingen stemmer, som bebrejder Kina for pandemien", konstaterer den erfarne tyske Japan-iaagtager, seniorlektor Sebastian Maslow fra Sendai Shirayuri Womens' University, over for RÆSON.

"Det skyldes primært, at premierminister Shinzo Abe og hans liberal-demokratiske regeringsparti LDP ønsker at undgå en ny diplomatisk krise med Beijing, eftersom relationerne mellem de to lande er forbedret betydeligt i løbet af det sidste år. En anden faktor er, at Japan utvivlsomt vil komme til at afhænge af Kina for en økonomisk genopretning efter covid-19. Hvis man gør Trumps udsagn, der skylder skylden på Kina, til sine egne, vil man udelukke nært samarbejde og økonomisk genopretning", forklarer Sebastian Maslow.

"Om Japan omvendt tilslutter sig Kinas udsagn eller ej, vil afhænge af Japans vurdering af sin egen rolle i verden efter covid-19 og i hvor stor udstrækning, Japan vil komme til at afhænge af Kina over for USA. Når jeg ser tilbage på de seneste uger og måneder, hælder jeg mod at tro, at Abe vil bruge pandemien til at bane vejen for et forbedret forhold til Beijing frem for at optrappe (det aktuelle, red.) 'blame game'", slutter Sebastian Maslow.

Det er et faktum, at Japan i begyndelsen af coronakrisen var meget sen til at lukke sin grænse for kinesiske turister, sammenlignet med mange andre lande, inklusive USA. I dag ser man det som en afgørende faktor i den tidlige bølge af smitte på den nordlige ø Hokkaido allerede i februar måned, at den var bragt til området af kinesiske skiturister fra Wuhan og omegn.

Kyoko Kuwahara spår, at Kinas åbenlyse forsøg på at få Japan over på sit hold i forhold til informationskrigen med USA ved at rose Japans

DET ER IKKE NYT, AT
DET I AFGØRENDE
GRAD ER STYRENDE
FOR JAPANSK
UDENRIGSPOLITIK, AT
MAN ER TVUNGET TIL
AT BALANCERE MELLEM
AT TAGE HENSYN TIL
ALLIANCEPARTNEREN
USA OG GØRE DET
SAMME OVER FOR
RIVALEN KINA. MEN
CORONA-STRIDEN OG
USA'S MEGET RADIKALE
UDMELDINGER I
DE SENERE UGER
HAR GJORT
INTERESSEKONFLIKTEN
ENDNU VANSKELIGERE
AT MANØVRERE I FOR
JAPANSKE POLITIKERE
OG DIPLOMATER

corona-indsats og takke sentimentalt for japansk støtte til Kinas kamp "aldrig vil kunne blive en komplet succes, idet Japan ikke har nogen mulighed for at bryde sin alliance med USA", men at det formentlig vil blive en "delvis succes", idet "præsident Trumps 'America First'-politik er i modstrid med Japans vægt på en multilateral samarbejdsramme".

Så længe Japan fortsat dukker hovedet og lader være med at hoppe på Trumps vogn ved åbenlyst at kritisere Kina for at være kilde til alle corona-problemerne, er man imidlertid ganske tilfredse i Beijing.

USA I DEFENSIVEN

Man skal huske på, at Trumps og andre amerikanske politikeres udfald mod Kina jo i virkeligheden også sker på en nærmest desperat defensiv baggrund, selv om de i al deres aggressivitet virker meget offensive.

USA's position er på en anden måde end Kinas også uhyre vanskelig. Det er i dag klart, at man i begyndelsen tog alt for let ved truslen mod selve USA. Trump er ubønhørligt blevet citeret for sin udtalelse om, at "vi har rimeligt godt styr på det", da man på baggrund af amerikanske efterretninger, baseret på sociale medier i Kina, tidligt havde lukket sine grænser mod Kina. Men ellers foretog man sig ikke noget, og det blev klart, at det ikke er nok at lukke grænser, da dødstallene i marts måned begyndte at stige tragisk i først New York og siden andre amerikanske storbyer.

En nedlukning som i flere andre vestlige lande blev indført, men næsten med det samme fulgt op af løfter fra præsidenten og hans rådgivere om en lynhurtig genåbning af hensyn til økonomien, som har svækket enheden og opbakningen bag nedlukningen i den amerikanske befolkning og dermed svækket kampen mod det nye corona-virus i selve USA. Dette er alt sammen USA's egen skyld og ikke Kinas skyld, mener man i Kina.

Ikke desto mindre går der lige nu ikke en dag, uden fremstående amerikanere står frem med krav om sanktioner og erstatninger i forhold til Kina og i det mindste igangsættel-

se af en stor international undersøgelse af, hvad der faktisk fandt sted, da den nye corona-virus var helt ny.

Kravet om en international undersøgelse høres ikke kun i USA, men også i Australien, det neddæmpede Tyskland samt i en nylig leder i det store konservative japanske dagblad, Yomiuri Shimbun. Det lyder meget fair, når nu der er skabt så stor debat, men Kina "afviser resolut" dette krav, siger viceudenrigsminister Le Yucheng, fordi det ses som "et forsøg på at stigmatisere Kina". Og indtil videre har japanske politikere og diplomater behændigt undgået at sige det mindste pip om kravet.

Den anerkendte australske Kina-ekspert, professor emiritus Wang Gungwu fra Australiens Nationale Universitet, der i dag bor og underviser i Singapore, konstaterer i en ny artikel med stor beklagelse, at "sygdommen nu er blevet inddraget i de krigslege, der lå forud for pandemien. Kommentatorer diskuterer, hvilken part i den amerikansk-kinesiske handelskrig som vil have størst gavn af denne globale katastrofe".

Dette "blame game" har i Wang Gunwus øjne "forringet den indsats for at etablere et internationalt samarbejde, som der er brug for ved sådan en pandemi".

Japan har ligesom de fleste andre lande kørt sin helt egen improviserede strategi over for coronasmitten, fuld af fejl, usikkerhed og forsinkelser, i stigende grad bag lukkede grænser. Men et omkvæd i regeringens erklærede politik har hele tiden været, at der burde have været langt mere internationalt samarbejde. Den store globale mudderkastning om, hvem der er skyld i det hele, som USA og Kina har rodet sig ud i, gør det endnu vanskeligere at forestille sig, at disse ædle hensigter bliver gjort til virkelighed inden for overskuelig fremtid.

Asger Røjle Christensen (f. 1956) er journalist, forfatter og analytiker med base i Tokyo, Japan. Han skriver jævnligt i Weekendavisen og andre danske medier, og han arrangerer studieture og rejser i hele regionen.

INTERVIEW MED LUCIA RUBINELLI:
EU LEGER MED ILDEN
I ITALIEN. DET KAN
GODT ENDE MED
ET ITALIENSK EXIT

“DET VIL VÆRE DYRT, OG DET VIL VÆRE FARLIGT FOR ITALIEN AT FORLADE EUROZONEN, MEN EU LEGER VIRKELIG MED ILDEN. HVIS MAN EFTER DENNE SUNDHEDSKRISE INTRODUCERER NEDSKÆRINGSPOLITIK, PENSIONSNEDESKÆRINGER, HVIS MAN IKKE FÅR DE ARBEJDSLØSE I JOB, TJA ... I SÅ FALD ER JEG SIKKER PÅ, AT SELV POLITISK MODERATE ITALIENERE VIL BEGYNDE AT TÆNKE: HVAD ER VÆRST? AT FORLADE EUROZONEN ELLER FORBLIVE I DEN?”

INTERVIEW AF DAVID RISCHEL

RÆSON: Vi skal tale om italiensk politik, men lad os starte med det basale først. I øjeblikket bliver Italien ledet af en mand, der hedder Giuseppe Conte. Han er premierminister, men hans vej dertil har været forunderlig. Kan du starte med at forklare, hvordan han endte som premierminister?

RUBINELLI: Du har ret, hans vej til premierministerposten har været bizar. Alt startede med valget i 2018. Italien har bredt betragtet et proportionelt repræsentativt politisk system, så det er meget svært for et enkelt parti at opnå flertal i parlamentet – ligesom i Danmark. Men hvad, der skete i 2018, var, at de traditionelt set største partier – centrum-venstre og centrum-højrepartierne – klarede sig ret skidt. Centrumvenstre-partiet, Det Demokratiske Parti, PD, fik fx kun omkring 20 pct. af stemmerne. Partiet Femstjernebevægelsen klarede sig derimod godt og fik over 30 pct. af stemmerne. Dermed var det op til dem at danne en regeringskoalition.

Og så skete det utænkelige: Femstjernebevægelsen dannede en koalition med Matteo Salvini og hans højrepopulistiske parti, Lega Nord. Det tog mange måneder, fordi partierne befinder sig på hver deres side af det politiske spektrum. Det store problem var: Hvem skulle være premierminister? Betingelsen fra Ligaen – Lega Nord – for at deltage i koalitionen var, at magten

blev delt ligeligt, og helt ufatteligt gik Femstjernebevægelsen med til det, på trods af at de var langt det største parti. De valgte Giuseppe Conte – som ikke er demokratisk valgt, og heller ikke havde stillet op. Han var professor i Jura i Firenze og sympatiserede med Femstjernebevægelsen. Han var en mærkelig figur: ikke en teknokrat – han blev nomineret af politiske kræfter og har politiske holdninger – men heller ikke professionel politiker. Jeg vil tro, at grunden til, at de valgte ham, var, at de regnede med, at han ville være en svag leder: uden stærke holdninger eller en politisk karriere at forsvarer, og som derfor ville kunne levere kompromiser mellem de to dele af regeringen.

I august sidste år bestemte Lega Nords leder, Matteo Salvini, sig imidlertid for, at det var på tide at lade regeringen falde – fordi han stod enormt godt i meningsmålingerne. Det der i stedet skete var, at Det Demokratiske Parti, PD, bestemte sig for at støtte en ny regering. Og det er der vi står nu: med en regering bestående af PD og Femstjernebevægelsen – endnu en gang med Conte som en kompromismager i midten. Så for at opsummere: Conte er premierminister, fordi han har været denne upartiske figur, som alle kunne acceptere.

RÆSON: Conte er i øjeblikket usædvanligt populær, særligt for en itali-

ensk premierminister. Men han er under pres både ude og hjemme. En af de primære politiske kamp-linjer handler om Italiens forhold til resten af Europa og mere specifikt EU's hjælp til Italien. Spørgsmålet er, om man skal stille sig tilfredse med lån eller kreditter fra den Europæiske Stabilitetsmekanisme (ESM), eller om man skal kæmpe for såkaldte coronaobligationer, altså idéen om at eurozonens lande sammen skal hæfte for den europæiske statsgæld. Det er en kamplinje, som deler regeringen: På den ene side står PD, som vil acceptere hjælp igennem ESM, og på den anden side står Femstjernebevægelsen. Kan du forklare, hvad der foregår?

RUBINELLI: Det er en politisk kamp, som udvikler sig meget hurtigt. Historien bag dette er, at Italien ikke accepterede lån fra den såkaldte Trojka under den sidste gældskrise i 2011 [Trojkaen var et konsortium bestående af den Internationale Valutafond (IMF), EU-kommissionen og den Europæiske Centralbank (ECB). Den administrerede lånene til en række eurozone-stater, bl.a. Grækenland, under gældskrisen fra 2009-2012, red.]. Efter den græske gældskrise og Trojkaens ageren under den, blev netop den politiske position styrket. Men nu befinder vi os i en situation, hvor vi måske bliver nødt til at acceptere den slags lån alligevel. Conte har længe kæmpet imod ESM-lån, allerede før det blev et spørgsmål på det europæiske niveau, og det handler både om strategi og principper. De strategiske elementer handlede om at skubbe på for, at de europæiske ledere gjorde mere for Italien. Derudover ville Femstjernebevægelsen aldrig acceptere den slags lån. Conte må for alt i verden ikke blive opfattet som en, der er tilhænger af lån med meget stærke modkrav om nedskæringer, budgetsaneringer osv. Det sidste strategiske element handler om, at det ville være en gave til Salvini, hvis Conte støttede ESM-lån, der var afhængige af nedskæringsprogrammer i Italien. Man ville forære Salvini sejren ved det næste parlamentsvalg, uanset hvornår det

så skulle være. Men det handler også om principper, og det er principielt argument, som deles af de fleste på tværs af det politiske spektrum – særligt siden den græske gældskrise.

Det, der skete for nylig, var, at Conte underskrev et åbent brev sammen med Spanien og Frankrig, hvor de bad om fælles gældsstiftelse – eurobonds eller coronaobligationer – men det blev som bekendt ikke en realitet. I stedet gik Italiens finansminister, som er medlem af det Det Demokratiske Parti, med til skabe en række økonomiske instrumenter på europæisk niveau, et program som er knyttet til den Europæiske Stabilitetsmekanisme samt den såkaldte genoprettelsesfond. Siden da har Conte forsøgt at flytte opmærksomheden væk fra coronaobligationer og over mod genoprettelsesfonden – som kunne være en måde at indføre coronaobligationer på. Hele den politiske kamp om genoprettelsesfonden handler om, hvordan den skal finansieres. Hvis det besluttes at finansiere den gennem fælles gældsstiftelse, så har man essentielt set indført coronaobligationer.

Men der er sket interessante ting siden Italien gik med til disse tiltag. Her bør det understreges, at Italien *ikke* gik med til at modtage hjælp gennem disse tiltag. Italien gik blot med til at oprette dem. Men så snart finansministeren underskrev aftalen sammen med de andre europæiske finansministre, startede Salvini og Giorgia Meloni, som er formand for et andet parti langt ude på højrefløjen, Italiens Brødre, en kampagne, som handler om, at Italien har solgt sig selv til den europæiske stabilitetsmekanisme og til Trojkaen. Og det er simpelthen løgn. Men det var der, konflikten startede, for Femstjernebevægelsen reagerede ved at gøre meget klart, at den aldrig ville acceptere lån igennem ESM-programmet, mens PD valgte at støtte idéen om at optage lån igennem EU-programmerne. PD's argument er, at der ikke er nogle betingelser forbundet med de lån. Det er så kommet frem, at der faktisk lader til at være betingelser forbundet med ESM-lånene. Der er en klausul,

der siger, at der skal ske tæt opsyn med de italienske finanser. Hvad det betyder står ikke klart, men denne historie om, at der ikke skulle være betingelser forbundet med ESM-lånene, lader til at være løgn.

RÆSON: Er det muligt for regeringen at fortsætte som hidtil? Eller bliver man nødt til at håndtere konflikten mellem PD og Femstjernebevægelsen på et tidspunkt? Og hvad er så det mest sandsynlige scenarie? At regeringen falder?

RUBINELLI: Regeringen bliver nødt til at håndtere spørgsmålet om den italienske gæld. Ratingbureauet Fitch har allerede nedgraderet den italienske statsgæld kreditværdighed fra BBB til BBB-, hvilket er den næst-dårligste rating, mens Standard & Poors efterlod den, som den var – nemlig på et meget lavt niveau [Fitch og Standard & Poors er såkaldte ratingbureauer: de rangerer forskellige former for gælds kreditværdighed, red.]. Det er rigtigt nok, at EU har ophævet deres finansielle stabilitetsregler, som sætter begrænsninger på størrelsen af medlemsstaternes underskud, men det er kun midlertidigt. Der vil komme et tidspunkt, hvor Italien vil være tvunget til at se spørgsmålet om dets gæld i øjnene, og om hvordan man skal finansiere den. Problemet for regeringen er som sagt, at PD er parat til at acceptere hvad som helst, der kommer fra EU. De spiller efter præcis den samme drejebog, som de har brugt siden 2011. Narrativet er det samme, og de har ikke ændret måden de håndterer EU-forhandlinger på. Logikken er, at EU har ret, og at vi bør tage imod, hvad end de tilbyder os. Det tror jeg ikke vil være acceptabelt for Femstjernebevægelsen, som – det skal man huske på – var det første egentlige EU-kritiske parti i Italien. De har så droppet EU-skepsissen efter de kom i regering, men en del af bevægelsen er meget EU-kritisk. Så enten dropper PD den underdanige attitude til EU, eller også bliver man nødt til at danne en ny regering.

En af de store trusler mod regeringen kommer fra Matteo Renzi, som var medlem af PD, men valgte

at danne sit eget parti en uge efter, at den nye regering var kommet til magten. Meningsmålingerne er virkelig elendige for hans parti, men han kontrollerer en hel del parlamentsmedlemmer, hvilket betyder, at han bestemmer over regeringens skæbne. Og han truer regeringen hver anden dag, så jeg kan ikke se for mig, at regeringen varer længe. Det, der taler imod det, er, at ingen lige nu har interesse i at ligge under for magtens åg – netop nu, genåbningsfasen, er den sværeste del af krisen. Så jeg vil tro, at man vil lade regeringen sidde så længe, det er brugbart; så længe den tager sig af det beskidte arbejde. Derudover svirrer der konstant rygter om

**VI BEFINDER OS
STADIG I DET POLITISKE
FRAMEWORK,
SOM OPSTOD MED
FINANSKRISEN I 2008.
VI OPERERER MED DE
SAMME KATEGORIER,
OG DE POLITISKE
SPØRGSMÅL HAR IKKE
FORANDRET SIG FOR
ITALIEN: HVAD FÅR
VI UD AF EUROZONE-
MEDLEMSSKABET?
HVORDAN SKAL VI
HÅNTERE TYSKLAND?**

en ny regering, ledet af Mario Draghi, den tidligere præsident for den Europæiske Centralbank. Endnu en teknokrat-regering.

RÆSON: Jeg vil ikke tvinge dig ud i at lave forudsigelser, men hvad ser du som det mest sandsynlige udfald? En Draghi-regering, som du lige har nævnt? Ville Salvini kunne komme til magten?

RUBINELLI: Meget afhænger af, hvordan regeringen falder: om det bliver nødvendigt at afholde valg eller ej. Hvis der kommer et valg, så er det meget svært at se for sig, hvordan det kunne resultere i andet end en centrumhøjre-regering: Lega Nord, Italiens Brødre samt Berlusconi, med Lega Nord som det største parti og Salvini som premierminister. Det ville i hvert fald ikke overraske mig. Der er visse meningsmålinger, hvor Salvini står til 25 pct., men det er det dårligste resultat for ham de sidste to år. Og vælgerne går ikke til venstre – de går til højre, til Italiens Brødre. De to partier tilsammen står til omkring 37-38 pct., og hvis man så tilføjer Berlusconi, så har man et flertal. Det er meget sandsynligt udfald, hvis der kommer et valg. Men det er et meget stort hvis. Det er ikke meningen, at der skal afholdes valg inden 2023, og i det italienske system har både parlamentet og præsidenten en stor rolle ift., om der kan udskrives valg. Og min antagelse er, at ingen af de institutioner er interesseret i et valg, fordi de er bange for en Salvini-regering.

RÆSON: Og i dette tilfælde er der en risiko for, at Matarella, præsidenten, ville udpege Mario Draghi som leder af en teknokratisk regering. Spørgsmålet er så, om man med Draghi som premierminister ikke bare ville udskyde den nødvendige politiske kamp om den italienske gæld? Med andre ord: Kan vi undgå en Salvini-regering?

RUBINELLI: Der er en række hvis'er. Der er som sagt udbredte rygter på tværs af det politiske spektrum om, at parlamentsmedlemmer ønsker sig en teknokrat-regering med Draghi i spidsen. Grundene til dette varierer: for Femstjernebevægelsen

og Det Demokratiske Parti (PD) er det for at undgå Salvini, mens der er dem på højrefløjen, som mener, at det er bedst at være i opposition for øjeblikket. Spørgsmålet er også, om Draghi ville være villig til at påtage sig rollen, og det står ikke klart, at han er der. Så der er et stort spørgsmålstejn ved ham.

Draghi bliver anset for at være en mere politisk figur end Mario Monti [italiensk premierminister 2011-2013. Han blev udpeget af præsidenten som leder af en teknokrat-regering, red.], pga. hans kommentar om, at den europæiske centralbank ville gøre alt for at redde euroen med ham i spidsen. Det blev i Italien anset for at være en måde at redde landet på.

Alt det sagt, så tror jeg, du har ret i, at det blot ville være en udskydelse af en fundamental politisk kamp, som har pågået i flere år: Vi befinder os stadig i det politiske framework, som opstod med finanskrisen i 2008. Vi opererer med de samme kategorier, og de politiske spørgsmål har ikke forandret sig for Italien: hvad får vi ud af eurozonedlemskabet? Hvordan skal vi håndtere Tyskland?

Og er alt dette blot en forberedelse på Salvini længere fremme? Det virker sandsynligt. Samtidig sker der interessante ting i Ligaen. Salvini er et billede på partiet, som det ser ud i Milano og Lombardiet, som er den rigeste region i Italien. Men Lombardiet var den region i Italien, som virkelig forkludrede håndteringen af krisen. Omfanget af Ligas fejlslagne håndtering af krisen i Lombardiet bliver kun gjort mere tydeligt af partiets succes med at håndtere det i regionen Veneto [Venedig-regionen, red.]. Virusset startede ca. samtidig i Veneto og Lombardiet, men Lombardiet er blevet ramt langt, langt hårdere. Veneto-regionen ledes af en mand, der hedder Luca Zaia, en anden politiker fra Lega Nord, og han er langt mindre populistisk og mindre nationalistisk end Salvini. De er egentlig politiske modstandere. For et par uger siden gentog Zaia, at han er 'eurofil'; problemet er bare, at EU ikke beskytter vores interesser. Så han er en slags

konstruktiv EU-kritiker, en moderat højrefløjspolitiker, og der er flere og flere fra Lega Nord, som begynder at nævne ham som en mulig næste leder. Jeg ville ikke spille mine penge på det, men der er denne mulighed for et skifte i Lega Nord's lederskab, og det ville kunne forandre de politiske omstændigheder.

RÆSON: Givet den indædte italienske modstand mod nogen som helst form for betingelser for europæisk solidaritet, er det så muligt for Italien at forblive medlem af EU og eurozonen uden fælles gældsstiftelse, altså uden eurobonds? Er det på nogen måde muligt – økonomisk og politisk?

RUBINELLI: Jeg kan se for mig, at det ville være politisk muligt forstået på den måde, at jeg kan forestille mig regeringen sige ja til en form for gældsstiftelse, som ikke er fælles på tværs af EU, men blot en mildere udgave af Trojkaen. EU er meget dygtige til at flytte lidt rundt på tingene og bruge forskellige akronymer for de samme ting. Jeg kan godt se for mig, at en regering vil sige ja til det, særligt hvis vi ender med et Draghi-kabinet.

Men jeg tror ikke, det er holdbart på længere sigt. Siden vil gik med i eurosamarbejdet har der stort set ikke været nogen form for økonomisk vækst i Italien. Og i de sidste 10 år endnu mindre [Italiens BNP er lavere, end det var i 2007, red.]. I dele af Italien er ungdomsarbejdsløsheden over 30 pct. Det er en tikkende bombe. Så for at gøre en lang historie kort: Hvis det eneste svar på denne krise er lån fra EU koblet med nedskæringspolitik, så kan jeg ikke se, hvordan Italien kan forblive medlem af euroen. Men jeg kan heller ikke se, hvordan Frankrig eller Spanien kan holde til det. Det handler ikke kun om Italien.

RÆSON: Hvis vi ser en Salvini-regering på et tidspunkt, hvad skal vi så forvente? Hvad er det, han vil? Vil han gå efter at trække Italien ud af euroen og EU, selv med de enorme økonomiske omkostninger, det vil indebære? Eller spiller han et andet spil?

RUBINELLI: Det er godt spørgsmål, som jeg ikke har et præcist svar på. Men der er en række indikationer på, hvordan Salvini ville regere som premierminister. Hvis man ser på hans initiativer, mens han var indenrigsminister, så var det mestendels symbolpolitik. Der lod ikke til at være et egentligt projekt for landet. Derudover skal man huske på, at EU-skepsis er et forholdsvis nyt fænomen i Ligaen. Salvini har brugt det, fordi det har været politisk oportunt for ham. Så jeg er usikker på, hvad hans plan er.

For nyligt fik han dog to professorer i økonomi valgt ind i partiet, og de har begge været EU-skeptikere i lang tid og mener, at Italien burde forlade eurozonen, om ikke EU i det hele taget. En af dem er økonomisk talsperson for partiet, og han har argumenteret for, at man burde oprette en parallel valuta i Italien i lang tid. Så der er en plan for, hvordan man ville kunne forlade eurozonen. Det vil være dyrt, det vil være farligt, men EU leger virkelig med ilden. Hvis man efter denne sundhedskrise introducerer nedskæringspolitik, pensionsnedskæringer, hvis man ikke får de arbejdsløse i job, tja... I så fald er jeg sikker på, at selv politisk moderate italienere vil begynde at tænke: hvad er værst? At forlade eurozonen eller forblive medlem?

Da regeringen blev dannet i 2018, var der udbredt frygt for, at det ville betyde, at Italien ville skulle forlade eurozonen. Men præsidenten – Matarella – gik kun med til regeringsdannelsen på den betingelse, at man ikke fik en euroskeptisk finansminister. Så på det tidspunkt var de politiske omstændigheder ikke gunstige for et italiensk exit – et Italexit. Men det kan de blive i en ikke alt for fjern fremtid.

Lucia Rubinelli er junior research fellow i politisk idéhistorie ved Cambridge University. Hendes første bog, "Constituent Power: A History," udkom i marts 2020.

HVIS DET ENESTE SVAR PÅ DENNE KRISE ER LÅN FRA EU KOBLET MED NEDSKÆRINGSPOLITIK, SÅ KAN JEG IKKE SE, HVORDAN ITALIEN KAN FORBLIVE MEDLEM AF EUROEN. MEN JEG KAN HELLER IKKE SE, HVORDAN FRANKRIG ELLER SPANIEN KAN HOLDE TIL DET. DET HANDLER IKKE KUN OM ITALIEN

PRÆSIDENT MACRON ER I KRIG. MEN FRANSKMÆNDENE TROR IKKE PÅ, AT HAN KAN VINDE

DEN FRANSKE PRÆSIDENT EMMANUEL
MACRON MØDES MED MINISTRENE
I SIN REGERING I ÉLYSÉEPALÆET, SOM ER
DEN OFFICIELLE BOLIG FOR FRANKRIGS
PRÆSIDENTER, 20. MARTS 2020
[FOTO: ERIC DESSONS/SIPA/RITZAU
SCANPIX]

FRANKRIG ER PÅ VEJ MOD EN FORSIGTIG GENÅBNING, MEN DET ER SVÆRT AT FINDE BALANCEN MELLEM VIRUSBEKÆMPELSE OG NØDVENDIGHEDEN AF AT UNDGÅ DEN ØKONOMISKE RUIN — ALT IMENS HAR FRANSKMÆNDENE MINDRE OG MINDRE TILLID TIL, AT MACRON OG REGERINGEN KAN TACKLE KRISEN

AF DYVEKE VESTERGAARD JOHANSEN

Emmanuel Macron har, som Mette Frederiksen, i de seneste par måneder skulle tage nogle af de sværeste beslutninger i sin tid ved magten. Selvom de franske tal nu ser bedre ud, så er COVID-19-epidemien fortsat massiv og hård, og ser man på, hvor mange døde Frankrig har per million indbyggere, er de det femteværst ramte land i Europa. Samtidig rammer krisen Frankrigs økonomi benhårdt, og især de dårligst stillede franske mænd og kvinder står for skud. Mange er enige om, at det Frankrig, vi vil se efter krisen, ikke bliver som før.

Derudover står Macron og hans regering med et andet problem. Efterhånden som krisehåndteringen skrider frem, har franskmændene mindre og mindre tillid til, at myndighederne kan få landet sikkert ud på den anden side igen.

Tilliden til regeringens håndtering af sundhedskrisen er faldende. 61 pct. af den franske befolkning mener ikke, at deres regering er i stand til at bekæmpe coronavirussen effektivt.

Samtidig har 53 pct. ikke tillid til, at myndighederne kan hjælpe de virksomheder, der er kommet i problemer på grund af pandemien, viser en måling fra meningsmålingsinstituttet Ifop, foretaget for avisen *Le Journal du Dimanche* i slutningen af april. De samme tal var på henholdsvis 45 og 43 pct. i en måling, der blev lavet for samme avis

kort tid efter, at udgangsforbuddet trådte i kraft i midten af marts.

STRENGT UDGANGSFORBUD

På *Place de la Concorde*, der normalt er en stor, stærkt trafikeret plads i det indre Paris, er stilheden blevet larmende. Den bliver kun afbrudt kortvarigt, når en ensom bil krydser pladsen. Frankrig har siden den 17. marts været helt lukket ned for at bekæmpe covid-19-pandemiens udbredelse.

Det franske udgangsforbud er meget strengt. Man må undtagelsesvist gå ud for at arbejde, foretage nødvendige indkøb, gå til lægen, motionere eller lufte hunden – maksimalt en time om dagen. Overholder man ikke reglerne, er straffen en bøde på 135 euro. Skoler, uddannelsesinstitutioner og alle andre steder, der ikke er strengt nødvendige for, at landet kan fungere, herunder restauranter og cafeer, er også lukket.

Den meget strikse franske karantæne fortsætter foreløbig indtil 11. maj, hvorefter samfundet forsigtigt og gradvist vil åbne igen. Mange franskmænd er urolige for genåbningen, og der har også været usikkerhed om, hvorvidt den overhovedet ville finde sted.

Premierminister Édouard Philippe bekræftede dog på regeringens pressemøde den 7. maj, at man begynder at genåbne landet den 11. maj, selvom tallene ikke lyser grønt i hele Frankrig.

Med over 25.000 døde som følge af covid-19, har pandemien ramt Frankrig voldsomt. Antallet af hospitalsindlæggelser og patienter på intensivafdelingerne har dog været faldende siden midten af april, og det er et lille lyspunkt, som giver grund til optimisme.

RAMMER ISÆR DE

SOCIALT UDSATTE

Nedlukningen har virket; nu bliver færre smittet, og forberedelserne til genåbningen er i gang. Den franske regering forsøger at finde en balance mellem at bekæmpe den fortsatte alvorlige smitterisiko og nødvendigheden af at genstarte økonomien.

Myndighederne kan begrunde karantænen som en midlertidig nødsituation, men de sociale og økonomiske omkostninger er kolossale og risikerer at sætte fremtidens velfærd over styr, sagde premierminister Édouard Philippe, da han fremlagde genåbningsplanerne i Senatet (det ene kammer i det franske parlament, red.) den 4. maj.

Under nedlukningen er der fortsat over 10 millioner franskmænd på den midlertidige arbejdsløshedsunderstøttelse, der er et af regeringens hjælpeinitiativer under covid-19-krisen. Samtidig har nedlukningen ramt de dårligst stillede hårdt; dem med en dårlig eller ingen bolig, dem, der brat har mistet deres indtægt og de fattige franske familier kan ikke få husholdningsbudgettet

til at slå til med stigende udgifter til mad, når skolekantinen er lukket. Hver femte franskmænd har fx heller ikke en computer og kan derfor have svært ved at sikre hjemmeskolen af deres børn.

De sociale konsekvenser er omfattende og de traditionelle hjælpeorganisationer har haft svært ved at følge med, fordi de også har været på nedsat blus pga. karantænen.

For disse udsatte grupper er risikoen, at medicinen, altså karantænen, bliver farligere end sygdommen i sig selv.

EU-Kommissionen forudsiger også, at Frankrigs økonomi vil gå i recession i 2020 med en negativ vækst på 8,2 pct. Arbejdsløsheden, der i 2019 var 8,5 pct. og i nedadgående retning, vil igen stige til 10,1 pct. Og statsgælden vil stige fra 98 til 116 pct. af BNP.

DEN TØVENDE PRÆSIDENT

Allerede i slutningen af januar 2020 så Frankrig de første coronatilfælde, og først hen imod midten af marts begyndte Emmanuel Macron tøvende at lukke samfundet ned.

Den 12. marts talte præsidenten for første gang til befolkningen om corona-pandemien. Han annoncerede, at vuggestuer, skoler og uddannelsesinstitutioner skulle lukke, bad alle over 70 år og andre udsatte personer om at blive hjemme og opfordrede franskmændene til at begrænse deres udgang til det allermest nødvendige. To dage efter besluttede regeringen at lukke restauranter, barer, museer osv.

Men kommunalvalget til Frankrigs knap 35.000 kommuner den 15. og 22. marts blev fastholdt. Mange franskmænd undrede sig over, at myndighederne på den ene side opfordrede til, at man begrænsede sin udgang, og lukkede skoler og alle landets restauranter, caféer og barer, men på den anden side sendte folk til stemmeurnerne.

Stemmelokalene var særligt indrettede til virus-tiderne med markeringer på gulvet, så folk kunne holde afstand, og håndsprit stod klar. Sofavælgerne vandt imidlertid valgrunden. Kun knap 45 pct. trodsede smittefaren og gik til stemmeurnerne.

SET UDEFRA FIK MAN I DISSE MARTSDAGE ET INDTRYK AF EN TØVENDE PRÆSIDENT. MEN EN AF GRUNDENE HAR SANDSYNLIGVIS VÆRET, AT DET I ET DEMOKRATI IKKE ER EN LET OG TRIVIEL BESLUTNING AT UDSÆTTE ET VALG

Dækningen af valgets 1. runde på *France 2* (det franske DR) handlede kun i begrænset omfang om valgresultater og politik. Fokus lå i stedet på corona-pandemien, og hvorvidt det ville være forsvarligt at fastholde 2. valgrunde søndagen efter.

Først den 16. marts erklærede Macron i endnu en TV-tale, at Frankrig var i krig mod COVID-19. Her nedsatte han også det strenge udgangsforbud, udsatte kommunalvalgets 2. valgrunde og satte alle reformer – herunder den stærkt kritiserede pensionsreform – i bero.

Set udefra fik man i disse martsdage et indtryk af en tøvende præsident. Men en af grundene har sandsynligvis været, at det i et demokrati ikke er en let og triviel beslutning at udsætte et valg.

MACRONS KRIGSRETORIK

For at overbevise franskmændene om, at de strenge frihedsbegrænsninger var nødvendige, valgte præsidenten nu, i kontrast til den tøvende tilgang, at tage krigsretorikken i brug.

”Vi kæmper ikke imod en hær, ej heller mod en anden nation, men fjenden er der, usynlig, undvigende og fremadskridende,” sagde Macron i sin tale den 16. marts.

Frankrigs regering fik nu usædvanlige beføjelser gennem loven om den sundhedsmæssige undtagelsestilstand, der blev hastet igennem parlamentet.

Militæret blev også sat ind, blandt andet med et felthospital uden for Mulhouse – en af de hårdest ramte byer – og til at transportere syge til andre dele af landet, hvor hospitalernes kapacitet er bedre.

Macron har derudover lovet massive investeringer i sundhedsvæsenet og sundhedspersonalets lønninger. Desuden bør Frankrigs – og EU’s – suverænitets på fødevarer-, sundheds- og sikkerhedsområdet sikres i langt højere grad fremover. Man har endnu ikke set de konkrete ændringer, men det er tydeligt at konsekvensen af krisen vil være en fransk stat tilbage på banen, både i Frankrig og Europa.

MANGEL PÅ MUNDBIND OG TESTS

Men efterhånden, som coronavirussen har spredt sig i Frankrig, har problemerne også overmandet Macron og regeringen. Der har blandt andet været mangel på mundbind, der skal beskytte sundhedspersonalet og andre, der har behov for beskyttelse mod smittefaren, samt coronatests.

Mundbinds-sagen har udviklet sig til en regulær skandale. Myndighederne forsikrede i slutningen af januar om, at der selvfølgelig ville være nok mundbind, skulle coronaepidemien ramme Frankrig. Men det har vist sig langt fra at være tilfældet. Statens håndtering af mundbinds-beholdningen har været kaotisk i flere år – og millioner af brugbare mundbind fra statens reserver er, af ukendte årsager, blevet brændt så sent som i marts 2020, imens coronavirussen rasede landet.

Regeringens håndtering af krisen har fået kritik fra oppositionen, der ellers i starten lagde an til national samling, mens landets eksperter heller ikke holder sig tilbage.

For eksempel William Dab, en tidligere generaldirektør i sundhedsministeriet, har under krisen kritiseret, at corona-smittede bliver sendt hjem igen fra hospitalet. Myndighederne gør heller ikke nok for at finde ud af, hvordan folk er blevet smittet. Samtidig skal befolkningen bære en alt for stor del af byrden via udgangsforbuddet, som har utallige negative konsekvenser for de fattigste franskmænd.

STEMT NED I SENATET

Skolelærere, forældre, borgmestre og folk, der er afhængige af den offentlige transport, er bekymrede for genåbningen. Hvordan skal man lykkes med at overholde udviklede hygiejneregler i skolerne, vil der være nok mundbind, og er det overhovedet muligt at holde den nødvendige sikkerhedsafstand i Paris' propfyldte metro?

Også Senatet har forholdt sig kritisk til regeringens genåbningsplan og nedstemte derfor planen den 4. maj. Macron har kun flertal i Nationalforsamlingen, ikke i Senatet. Det

var dog kun en symbolsk afstemning, der ikke forhindrer regeringen i at gennemføre åbningen. Men det bliver uden et samlet parlament i ryggen og med hård kritik i forbi-farten:

”Vi kan ikke give jer den tillid, I beder om. Efter alle modsætningerne og usandhederne om mundbindene og testene, kan vi ikke længere tro på, hvad I siger,” sagde gruppeformanden for *Les Républicains*, Bruno Retailleau, under debatten.

Senatorerne godkendte dog i denne uge forlængelsen af den sundhedsmæssige undtagelsestilstand, imidlertid med nogle ændringer; blandt andet må undtagelsestilstanden kun vare indtil den 10. juli og ikke den 23. juli, som regeringen oprindeligt ønskede.

Mens Frankrig er på vej til at åbne op, står præsident Macron og regeringen fortsat med den kæmpe opgave at få landet ud af krisen igen. Og selvom Macron har proklameret, at han vil drage alle de nødvendige konsekvenser af krisen samt at denne muligvis kan blive et afsæt til markant forandring, er det uvist om det kan trænge ind i franskmændenes hjerter.

Dyveke Vestergaard Johansen (f. 1979) er en Paris-baseret freelance-journalist. Hun er uddannet fra statskundskab ved Københavns Universitet med speciale i Frankrig.

OG SELVOM MACRON
HAR PROKLAMERET,
AT HAN VIL DRAGE
ALLE DE NØDVENDIGE
KONSEKVENSER AF
KRISEN SAMT AT
DENNE MULIGVIS
KAN BLIVE ET AFSÆT
TIL MARKANT
FORANDRING, ER
DET UVIST OM DET
KAN TRÆNGE IND I
FRANSKMÆNDENES
HJERTER

HEZBOLLAS ÆRA I
LIBANON LAKKER MOD
ENDEN, MEN COVID-19 KAN
BLIVE DERES REDNING

HEZBOLLAH-STØTTER HOLDER BILLEDER AF DEN IRANSKE MILITÆRCHEF QASSEM SOLEIMANI, SOM BLEV DRÆBT I ET AMERIKANSK LUFTANGREB I BEGYNDELSEN AF 2020 [FOTO: NABIL MOUNZER/EPA/RITZAU SCANPIX]

HEZBOLLAH ER ENORMT MAGTFULDE I LIBANON OG ER ARKITEKTEN BAG LANDETS NYE REGERING. MEN FLERE KRISER, HERUNDER DEMONSTRATIONER MOD STYRET, TRUER MED AT GØRE EN ENDE PÅ DERES MAGTPOSITION. DOG KAN KRIGEN MOD DEN NYE FJENDE, COVID-19, VÆRE DERES REDNING

ANALYSE AF NIELS BASTIAN VEDSTED EGGERT

I oktober sidste år kunne råberne om revolution høres overalt i gaderne på tværs af Libanon. Et forslag fra regeringen om at lægge en afgift på det sociale medie WhatsApp var det, der fik tålmodigheden til at bryde. Over en million gik på gaden landet over og krævede bedre vilkår og et nyt politisk system, som ikke var religiøst funderet.

Men ikke alle havde interesse i en ny samfundsorden. Den politiske og militære organisation – Hezbollah – er i dag enormt magtfulde, og en omvæltning af det politiske system vil betyde en markant svækkelse af deres indflydelse. Desuden har flere alvorlige kriser indfundet sig – herunder en økonomi på kanten af kollaps og en forsvindende demokratisk opbakning – som truer med at gøre en ende på Hezbollah's magtfuldkommenhed. Men kampen mod covid-19 har givet organisationen mulighed for at reetablere sin legitimitet og konsolidere sin magtposition, og kan dermed blive Hezbollah's frelse.

Men for at forstå, hvordan en verdensomspændende virus kan blive Hezbollah's redning, er det nødvendigt at forstå, hvilken form for organisation den grundlæggende er, og hvilke vanskeligheder, de finder sig selv i.

LIBANONS BESKYTTER

Hezbollah – som betyder ”Guds parti” – opstod i starten af 80'erne i Libanon, hvor der siden 1975 havde været åben krig mellem landets forskellige religiøse grupper. Få år forinden Hezbollah's oprettelse havde Iran gennemgået en islamisk revolution, og præstestyret i Iran forsøgte nu ufortrødent at eksportere revolutionen til andre lande. Her udgjorde det borgerkrigshærgede Libanon det oplagte mål, og 1.500 soldater fra den iranske revolutionsgarde blev sendt afsted – de blev begyndelsen på den shiamuslimske paramilitære gruppe Hezbollah.

I 1990 sluttede borgerkrigen i Libanon, og som den eneste milits blev Hezbollah ikke tvunget til at aflevere sine våben med den forkla-

ring, at organisationen stadig skulle beskytte landet mod Israel, der på daværende tidspunkt endnu besatte Sydlibanon. Israelerne forsøgte med flere militære operationer at gøre en ende på Hezbollah, som via guerillakrig påførte Israel relativt store tab, men det lykkedes aldrig, og efter 18 år måtte den israelske hær forlade Libanon. Hezbollah formåede at slå sig op som dem, der sejrede over ”den zionistiske besættelsesmagt”, som Israel bliver kaldt af organisationen, og de blev hyldet, både i og udenfor Libanon, som den første hær, der besejrede Israel. Sejren over Israel skaffede organisationen stor opbakning på tværs af landet, og Hezbollah har lige siden benyttet sig af narrativet som ”Libanons beskytter” til at forsvare deres ret til at bære våben.

LIBANONS NÆSTSTØRSTE ARBEJDSGIVER

Om end Hezbollah tidligere var en fortrinnsvis militær organisation, er dette ikke længere tilfældet. Organisationens indeholder, foruden

den militære gren, både et omfattende socialt apparat og et politisk parti. Det sociale aspekt inkluderer alt fra hospitaler, skoler og klinikker drevet af Hezbollah, hvilket gør organisationen til den næststørste arbejdsgiver efter den libanesiske stat. Også medieverdenen har Hezbollah et fast greb om, idet organisationen både har egen tv- og radiokanal. Institutionerne eksisterer parallelt med de statslige, og får flere til at kalde Hezbollah for en stat i staten.

Ifølge Adham Saouli, der forsker i internationale relationer hos University of St. Andrews og er forfatter til den nyligt udgivne *Hezbollah: Socialisation and its Tragic Ironies*, har Hezbollah i høj grad benyttet sig af vold og truslen herom til at positionere sig i samfundet, og i midten af 00'erne lykkedes det Hezbollah at sikre, at hverken regeringen eller andre politiske aktører kunne true organisationens status som en bevæbnet politisk bevægelse. Sidste år bekræftede USA's udenrigsminister, Mike Pompeo, det billede, da han konstaterede, at Hezbollah magt var voksende, og at de "med sikkerhed er mere magtfulde, end de var for fire eller fem år siden."

Men til trods for at have konsolideret sig som Libanons formodentlig mest magtfulde aktør, truer nært forestående kriser Hezbollah's militære, sociale og politiske dimensioner, som risikerer at underminere organisations magtfulde position i landet.

HALLOWEEN-REGERINGEN

Den første krise, Hezbollah står over for i dag, er massive protester, hvis mål er et helt nyt politisk system. Demonstranternes frustration over det nuværende system synes at være berettiget. År med inkompetent styring og omfattende korrupsion har resulteret i en økonomi, der er faretruende tæt på kollaps. Eksempelvis er landets offentlige gæld en af verdens højeste på over 170 pct. af landets BNP, og en tredjedel af befolkningen lever under grænsen, for det FN definerer som fattig; det svarer til 1,5 millioner libanesere, som lever for mindre end fire dollars om dagen.

Verdensbanken har advaret om, at hvis landets økonomi forværres yderligere, risikerer over halvdelen af landets befolkning at bevæge sig under fattigdomsgrænsen.

Protesterne blev enden på den tidligere regering, og begejstringen for det udfald syntes umiddelbart at være universel blandt demonstranterne på tværs af religiøse skel. Men det blev for meget for Hassan Nasrallah, Hezbollah's leder, der anklagede protesterne for at være orkestreret af udenlandske magter. Selvom partiet ikke åbenlyst har opfordret til vold, har Hezbollah-tilhængere sidenhen angrebet demonstranter og råbt parti-slogans under angrebene.

**GAMMEL VIN
PÅ NYE FLASKER
KOMMER IKKE TIL
AT LØSE LIBANONS
PROBLEMER, OG SOM
KONGEMAGEREN
BAG DEN NYE
REGERING, ER DET
HEZBOLLAH, DER
STÅR FOR SKUD, NÅR
LANDETS ØKONOMISKE
SITUATION
FORVÆRRES**

I januar i år præsenterede Hezbollah, sammen med sine politiske allierede, en ny regering bestående af såkaldte teknokrater, der skulle være politisk uafhængige. Det var et krav fra demonstranterne, at den nye regering ingen personlige interesser skulle have, som kunne påvirke den førte politik – og på overfladen havde demonstranterne fået, hvad de krævede. Men den nye regering har forbindelser til Hezbollah, og demonstranterne kalder den for "halloween-regeringen", da det er en forklædt tilbagevenden til det gamle system – forankret i religion og domineret af en korrump og lysesky elite.

Libanon er på randen af økonomisk sammenbrud, og en revolution ulmer under overfladen. Gammel vin på nye flasker kommer ikke til at løse Libanons problemer, og som kongemageren bag den nye regering, er det Hezbollah, der står for skud, når landets økonomiske situation forværres.

FORSVINDENDE INDTÆGTSKILDER

Den anden nuværende krise, Hezbollah er oppe mod, er af økonomisk karakter. Som skrevet er Hezbollah den næststørste arbejdsgiver i landet, og organisationens militære gren er estimeret til at være større end Libanons egen hær og har mere ildkraft end nogen anden ikke-statslig aktør. Alt dette kræver enorme pengesummer, som Hezbollah indtil for nylig havde adgang til. Men organisationens primære finansieringskilder – der ifølge en undersøgelse af Center on Sanctions and Illicit Finance består af økonomisk støtte fra Iran, pengeoverførsler fra libanesere uden for landet og lokale donationer – er i den seneste periode kommet under massivt pres.

Uden Iran var der ingen Hezbollah – de to er tæt forbundet, hvilket Hezbollah ikke lægger skjul på. I 2016 sagde Nasrallah i en tv-transmitteret tale, at "Hezbollah's budget, lønninger, udgifter, alt hvad der bliver spist og drukket, dets våben og raketter, kommer fra Den Islamiske Republik Iran" og tilføjede, at "[s]å længe Iran har penge, har vi penge." Og netop dette er proble-

met for Hezbollah, idet Irans økonomi, mildt sagt, halter. Efter Donald Trump påbegyndte "maksimalt pres"-politikken mod Iran, er Irans økonomi ifølge Den Internationale Valutafond skrumpet med 9,5 pct. i 2019. Kun Libyen og Venezuela havde ringere vækstrater.

Foruden Iran, udgør den libanesiske diaspora en væsentlig indtægtskilde for Hezbollah. Mens der i Libanon bor omkring 4,7 millioner libanesere, estimeres det, at der er bosat otte til 14 millioner libanesere uden for landet. Nogle af disse migrerede libanesere sympatiserer med Hezbollah og sender penge til dem og hjælper organisationen med at hvidvaske indtægter fra handel med narkotika og våben. Sidste år erklærede flere lande, herunder Storbritannien og Argentina, Hezbollah for en terrororganisation, og gjorde det dermed ulovligt at yde støtte til organisationen. Brasilien planlægger at gøre det samme, og netop Brasilien og Argentina har det største antal libanesere uden for Libanons grænser.

Libanon er i dag på randen af bankerot, hvilket presser Hezbollah økonomisk. Samtidig betyder Irans økonomiske krise og det internationale samfunds stigende fordømmelse af organisationen, at Hezbollah's muligheder for at rejse ny kapital er forringet markant.

MANGLEDE OPBAKNING

Hezbollahs tredje krise er af politisk karakter. Partiet har i de seneste to år nydt stor opbakning blandt kristne i Libanon, men dette ser ud til at være slut. Hezbollah har i en længere årrække samarbejdet med Free Patriotic Movement (FPM), landets største kristne parti, hvilket ifølge undersøgelser fra Pew Research Center og The Washington Institute gjorde det muligt at øge Hezbollah's opbakning blandt kristne fra 18 pct. i 2010 til 83 pct. i 2018. Samarbejdet med FPM og de kristnes opbakning øgede Hezbollah politiske legitimitet, og gjorde det sværere for det internationale samfund at tale om en "Hezbollah-regering".

Alt dette ændrede sig under protesterne, da Nasrallah afviste

demonstranternes krav, og Hezbollah-tilhængere åbenlyst angreb demonstranterne. Mens partiet har formået at opretholde sin opbakning blandt shiamuslimer under protesterne, er støtten hos kristne styrtet fra 83 til 33 pct. på et enkelt år. Samtidig er opbakningen blandt sunnimuslimer forblevet meget lille – kun 13 pct. har et positivt syn på Hezbollah.

KAMPEN MOD EN NY FJENDE

Guds Partis potentielle redning kom som sendt fra himlen. I et fly fra Iran i februar ankom flere passagerer, som uvidende bar på covid-19. Coronavirussens udbrud i Libanon lignede først endnu en krise for Hezbollah, da modstandere af organisationen kritiserede dem for at være årsagen til virusens spredning i landet. På trods af, at sygdommen spredte sig med galoperende fart i Iran, tog det mange dage, før Libanon stoppede indkommende fly fra Iran. Kritikere hævdede, at Hezbollah var årsagen til den forsinkede indstillingen af flyforbindelserne, idet organisationen ville give dets medlemmer og støtter tid til at returnere. Men Hezbollah fik hurtigt skabt et nyt narrativ – et ændrede organisationens rolle fra skurk til redningsmand.

Siden virusens udbrud i Beirut har Hezbollah mobiliseret over 25.000 frivillige inklusiv 1.500 læger. De har etableret flere test- og karantænefaciliteter for at "reducere presset på hospitalerne", som talsmanden for organisationen Hussein Fadlallah udtalte den 31. marts. "Niveauet af forberedelse er det samme (som krig), men målene er anderledes". Hezbollah blev etableret som et forsvar mod en udefrakommende fjende, og covid-19 udgør netop dette. Derfor benytter de sig nu af krigsretorik og mobiliserer deres mange medlemmer, som var de i krig.

Også Hezbollah's leder, Nasrallah, benytter sig af en terminologi, som normalvis er forbeholdt organisationens ærkefjender: Israel og USA. "Vi er midt i en krig, en global krig som udkæmpes af folket" sagde han d. 13 marts i år. Den nye fjende – covid-19 – overskygger i dag

Libanons andre problemer og har sat demonstrationerne på pause. Pusterummet udnytter Hezbollah nu til at reetablere sin legitimitet i samfundet.

Libanon har i skrivende stund 682 smittede og 22 døde og klarer sig dermed markant bedre end Danmark, der har over 8.000 smittede og 384 døde – dette til trods for, at Libanon har en større population og blev ramt af coronavirussen tidligere end Danmark. Hvorvidt dette skyldes Hezbollah's intensive mobilisering er uklart, men organisationens succes med at ændre narrativet – fra Hezbollah som årsag til virusens frembrud til organisationen som helten i Libanons nye krig – vil utvivlsomt øge Hezbollah's popularitet.

For Hezbollah har der tydeligvis været koldt på toppen. Til trods for et enormt militær, høj opbakning blandt shiamuslimer og organisationens rolle som kongemager i libanesiske politik, er deres magtposition truet. Libanons økonomi er foruroligende tæt på kollaps, organisationens indtægter forsvinder og partiets politiske opbakning fra andre religiøse grupper er minimal. En ende på Guds Partis æra er faretruende tæt på, men den verdensomspændende coronavirus covid-19 er ved at blive Hezbollah's redning. Virussen har skabt et pusterum fra de forestående kriser, og Hezbollah er godt i gang med at reetablere sin legitimitet og igen at positionere sig som "Libanons Beskytter".

Niels Bastian Vedsted Eggert har været bosat i Beirut, hvor han studerede international affairs på Lebanese American University. Han er i dag i gang med at færdiggøre sin kandidat i statskundskab på Aarhus Universitet.

USA – KAMPEN OM MAGTEN FRA WASHINGTON TIL TRUMP

AF NIELS BJERRE-POULSEN

“En indholdsrig bog, der dygtigt tager USA’s rolle historisk og nutidigt op til analyse [...] Det kan være vanskeligt, alene ud fra mediernes udlægning af de mange sager, at forstå den komplekse rolle, USA spiller som supermagt. Dette er en meget berigende politisk bog, der formår at fremlægge komplekse sager i en formidrende og lettilgængelig form [...] Anbefales til indkøb”
– Dansk Bibliotekscenter

Køb den i RÆSONs webbutik (raeson.dk), hvor porto og ekspedition er med i prisen:
150 kr. / for abonnenter: 100 kr.

SPD ER TYSKLANDS ÆLDSTE PARTI OG
DE EUROPÆISKE SOCIALDEMOKRATIERS
MODER, MEN HVAD SKER DER NU?

EN KRISE, SOM INGEN
ANDEN I 75 ÅR

AF PETER NEDERGAARD

NORBERT WALTER-BORJANS (VENSTRE) OG SASKIA ESKEN (HØJRE) BLEV I NOVEMBER 2019 SAMMEN VALGT TIL AT BESTRIDE FORMANDSKABET I SPD, 8. DECEMBER 2020 [FOTO: STEFAN BONESS/IMAGO/RITZAU SCANPIX].

DET SOCIALDEMOKRATISKE FOLKEPARTI I TYSKLAND, SOZIALDEMOKRATISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS (SPD), HAR I DE SIDSTE 20-30 ÅR TAGET SIN ROLLE SOM ET AF TO TRADITIONELLE FOLKEPARTIER I TYSKLAND SÅ SERIØST, AT DE — VIA DELTAGELSEN SOM POLITISK LILLEBRORPARTI I DIVERSE KOALITIONS-REGERINGER — HAR SAT TYSKLANDS POLITISKE STABILITET OVER PARTIETS POLITISKE PROJEKT. PRISEN BETALES NU

SPD er et parti i dyb krise. I 2018 trådte det kun nødtvunget – og for stabilitetens skyld – ind i den store regeringskoalition med de kristendemokratiske partier, CDU/CSU, efter et historisk ringe valgresultatet året før: 21 procent af stemmerne ved et forbundsdagsvalg var det ringeste resultat siden 1933. Også forbundsdagsvalget i 2021 tegner dårligt: I opinionsundersøgelserne ligger partiet konstant til at få et resultat, som er ringere end i 2017, og De Grønne står også i de fleste opinionsundersøgelser til at overhale SPD som det næststørste parti med en snæver margin.

Hvordan har det kunnet gå så galt med SPD, som traditionelt er et af Tysklands to store folkepartier og historisk har været en slags moderparti for socialdemokrater i resten af Europa?

En del af forklaringen skal vi finde i partiets historie.

BISMARCK, SOCIALISTLOVEN OG DEN FØRSTE 'VELFÆRDSSTAT'

Socialdemokratische Partei Deutschlands – SPD – er Tysklands ældste. Rødderne til Socialdemokratiet kan spores tilbage til Ferdinand Lasalle (1825-1864), der grundlagde det politiske parti Allgemeine Deutsche Arbeiterverein i 1863, som senere blev til SPD. I modsætning til Karl Marx var Lasalle socialreformist og tilhænger af et demokratisk konstitutionelt monarki med en velud-

bygget socialpolitik. I Tyskland blev perioden fra 1871 indenrigspolitisk præget af rigskansler Otto von Bismarcks benhårde konservatisme og hans bekæmpelse af alle former for socialistiske kræfter. Undertrykkelsen bestod blandt andet i en undtagelseslovgivning, der rettede sig direkte imod 'rigets fjender'. Disse fjender talte både det socialdemokratiske parti og al form for agitation, der knyttede sig til socialistisk tænkning samt til den katolske kirke og pavestyret. Den vigtigste af disse undtagelseslove var 'Socialistloven', der skulle bremse Socialdemokratiets fremgang. For det andet indførte han sociale tiltag, der skulle afhjælpe fattigdommen i samfundet og dermed forebygge, at arbejderklassen skulle lade sig forføre af socialdemokraternes påståede revolutionære tanker.

Socialistloven ('Gesetz gegen die gemeingefährlichen Bestrebungen der Sozialdemokratie') blev vedtaget den 19. oktober 1878, efter at kejser Wilhelm den 1. samme år var blevet udsat for to attentatforsøg. I strid med sandheden fremstillede Bismarck attentatforsøgene som arbejderbevægelsens værk. Han fik på den måde støtte i befolkningen og i Rigsdagen til loven, der eksplicit i en periode forbød Socialdemokratiet, fagforeninger og alle øvrige socialistiske organisationer og deres aktiviteter i det tyske kejserrige. Den socialdemokratiske modstand

mod den fransk-tyske krig 1870-71 var en afgørende årsag til, at det var muligt at skabe et image af socialdemokraterne som 'vaterlandslose Gesellen' (svende uden fædreland) og 'Reichfeinde' (rigsfjender) i de tyske nationale kredse, som bakkede op bag tysk national enhed i kredsen omkring Bismarck.

Oprindeligt skulle Socialistloven have været midlertidig. I den efterfølgende periode blev dens udløbsfrist imidlertid regelmæssigt forlænget. Frem til 1890 betød dette blandt andet, at besiddelse og udbredelse af socialistiske publikationer blev straffet med bøde eller fængsel. En anden konsekvens var, at socialistisk orienterede kandidater til Rigsdagen måtte stille op som løsgængere, fordi Sozialdemokratische Arbeiterpartei Deutschlands (SAPD), der var dannet i 1875, var erklæret ulovligt.

Men selv om Socialistloven på det formelle plan lagde et jerngreb omkring arbejderbevægelsen, havde den dog ikke en så ødelæggende effekt på socialdemokraterne, som Bismarck havde ønsket. På trods af loven steg andelen af stemmer, der gik til socialdemokratiske kandidater ved rigsdagsvalgene i perioden 1881-1890 fra omtrent 312.000 til cirka 1,4 millioner.

Samtidig indførte Bismarck en række sociallove, der skulle mindske elendigheden hos arbejderklassen. Efter at de konservative partier – til trods for Socialistloven

- led store stemmetab til fordel for oppositionen ved rigsdagsvalget i 1881, stod det klart for Bismarck, at den hårdhændede undertrykkelse af Socialdemokratiet ikke var nok til at inddæmme den sociale indignation hos en mere og mere forarmet arbejderklasse. I en kejserlig bekendtgørelse annoncerede han derfor en ny socialpolitik, hvis formål det var at sikre arbejderklassens trivsel. „Hvorfor skal soldaten og embedsmanden have pension og ikke arbejdets soldat?“ som Bismarck formulerede det.

Sociallovene indebar lovpligtige sygekasser, ulykkes- og skadesforsikringer samt obligatoriske pensionsopsparinger for arbejderne. De nye sociale ordninger blev finansieret delvist af arbejdsgiverne, delvist af arbejderne selv og for en meget lille del via et statsligt tilskud. I et vist omfang findes denne finansieringsmodel stadig i Tyskland. Bismarcks omfattende sociallovgivning var helt ekstraordinær for sin tid - og lagde grundstenene til den moderne velfærdsstat, som oprindeligt især greb ind på de samme områder. Efter Bismarcks afgang i 1890 undlod den nyligt kronede kejser Wilhelm II imidlertid at forlænge Socialistloven - og Socialdemokraterne gendannede efterfølgende deres parti under det navn, som det stadig bærer i dag, nemlig Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD).

FØRST TYSKER, SÅ SOCIALDEMOKRAT

1. august 1914 sendte Tyskland en note til Frankrig, hvor man forlangte ubetinget fransk neutralitet i den tysk-russiske konflikt samt udlevering af de franske forsvarsværker, der vendte mod Tyskland. Det var en maskeret krigserklæring. Den tyske regering havde troet, at SPD's rigsdagsmedlemmer ville stemme imod bevillingerne til krigen, fordi arbejderbevægelsen i Tyskland og i andre europæiske lande traditionelt var pacifistisk. Regeringen tog imidlertid fejl. De socialdemokratiske politikere og de fleste arbejdere lod sig rive med af regeringens nationalistiske propaganda og ofrede den pacifistiske ideologi. Fra

sin balkon på slottet i Berlin erklærede kejser Wilhelm II, at fra nu af anerkendte han ikke partier, men kun tyskere. Integrationen af SPD i det tyske politiske system, som ikke var lykkedes på den indre front med hverken socialistloven ('pisk') eller sociallovgivningen ('gulerod'), syntes nu at finde sted via den almindelige nationale krigsbegejstring.

Socialdemokraten Konrad Haenisch beskrev meget rammende den følelse af befrielse, som det var at kunne overgive sig til patriotismen: "Denne angst: Bliver du nu ikke til en forræder mod dig selv og din sag? Må du nu også føle sådan som dit hjerte fortæller dig? [...] den frygtelige spænding løsnest, man turde være det, man var, man havde lov til - på trods af alle de stive principper og stivnede teorier - for første gang (for første gang i næsten et århundrede) at istemme den brusende stormsang af fuldt hjerte med god samvittighed og uden angst for af den grund at blive forræder: Deutschland, Deutschland über alles."

Inden for SPD opstod der dog i samme periode en voksende krigsmodstand. I april 1917 - samtidig med, at der udbrød store strejker - blev partiet spaltet. De mest radikale krigsmodstandere dannede Unabhängige Sozialdemokratische Partei Deutschlands (USPD), som blandt andet en ung Willy Brandt blev medlem af. Og da den uindskrænkede tyske ubådskrig, som skulle vende krigslykken, samtidig syntes at slå fejl, bredte krigsmodstanden i Tyskland sig til alle andre partier end de konservative. Krigsmodstanderne krævede i en fælles resolution 'fred uden annekteringer'.

Efter det tyske nederlag i 1918 indførtes i 1919 Weimarrepublikken, som fik navnet efter byen, hvor dens forfatning blev nedskrevet. Den konservative højrefløj var modstandere af Weimarrepublikken og foretrak et autoritært regime. Dette efterlod SPD, Zentrum (et katolsk parti) og det liberale Deutsche Demokratische Partei som de eneste entusiastiske støtter af republikken - den såkaldte 'Weimar-koalition'. Det andet (højre)liberale parti, Die

Deutsche Volkspartei, bevægede sig konstant mellem at være i opposition til Weimarrepublikken og til at være en del af dens regeringsgrundlag. Samtidig var dele af embedsværket, militæret (det, der var tilbage efter Versailles-traktaten), retsvæsnen, universiteterne, store dele af pressen, handelen og industrien alle mistænksomme over for - eller direkte imod - Weimarrepublikken.

Det største af Weimar-koalitionens politiske støttepartier var derfor SPD. Partiet stod last og brast med den nye republik, hvori det også - for første gang - havde fået politisk indflydelse på regeringsniveau. Med mellem 20 og 30 procent af stemmerne på landsplan, omkring én million medlemmer og et vidtforgrebet net af underorganisationer var partiet en politisk magtfaktor af rang under Weimarrepublikken. Det blev også det ledende parti blandt de europæiske socialdemokratier, der også i vidt omfang sendte deres kommende ledere til skoling på SPD's kurser. SPD var fortsat - som det havde været siden 1800-tallet - de europæiske socialdemokratiske partiers 'moderparti'. Tysk sprog var det socialdemokratiske lingua franca, som de fleste ledere i socialdemokratiene og fagforeningerne i Europa beherskede. To senere danske statsministre, H.C. Hansen og Hans Hedtoft, var i denne periode på lange ophold på SPD's højskoler. Samtidig havde SPD også tæt tilknytning til den faglige landsorganisation, Allgemeine Deutscher Gewerkschaftsbund (ADGB), funktionærkartellet AfABund og embedsmandsorganisationen, Allgemeine Deutscher Beamtenbund (ADB). Hertil kom SPD's dominans i den paramilitære kamporganisation Reichsbanner Schwarz-Rot-Gold, som oprettedes i 1924 til forsvar for republikken som reaktion på de højrenationales militser. Reichsbanner havde over en million medlemmer.

Weimarrepublikken brød sammen i 1933, da Adolf Hitler blev rigskansler, og SPD blev forbudt i juni 1933. Under det nationalsocialistiske regime måtte mange af

SPD's ledere flygte, andre gik i en slags indre landflygtighed, og endnu andre – især blandt de menige medlemmer lod sig overbevise af nationalsocialismen. I 1945 blev SPD genetableret i hele Tyskland, men i 1946 blev partiet i den sovjetiske besættelseszone tvangssammensmeltet med det tyske kommunistparti, KPD. Det nye parti fik navnet Sozialistische Einheitspartei Deutschlands (SED), og dette parti blev hurtigt rent kommunistisk.

1949-69: I CDU'S SKYGGE

Ved det første føderale valg i det nye Vesttyskland i 1949 var resultatet tæt. Men SPD tabte med 29 procent af stemmerne mod 31 procent til de to kristendemokratiske partier, CDU og CSU. SPD blev i mange år forvist til rollen som oppositionsparti – en rolle, man ikke var i stand til at ryste af sig. Det store regeringsparti, CDU, med forbundskansler Konrad Adenauer i spidsen forstod at føre en politik, som gav de resultater, vælgerne efterspurgte – og øgede gradvist sin andel af stemmerne i det første tiår efter etableringen af forbundsrepublikken.

Adenauers effektive regeringsstil, den faldende arbejdsløshed og SPD's vedvarende manglende vælgertække medførte, at den CDU-ledede koalition vandt valget i 1953 med en større majoritet end i 1949. Efter uoverensstemmelser trak det liberale støtteparti FDP sin støtte til regeringen i 1956. Men det følgende år vandt Adenauer et absolut flertal af vælgerne og havde dermed end ikke brug for FDP. Adenauers personlige popularitet steg som følge af den økonomiske fremgang, der ikke mindst var et resultat af økonomi- minister Ludwig Erhards succesfulde markedsøkonomiske reformer, som var baseret på den ordoliberal økonomiske filosofi. Ordoliberalismen er en særlig tysk form for liberalisme, som har haft stor indflydelse på både CDU, FDP og SPD siden anden verdenskrig. Hovedpointerne i filosofien er skarp, velreguleret konkurrence på markedet, lavinflation, ligevægt på de offentlige finanser og en stærk stat til at sikre disse ting. Samtidig var det en medvirkende

faktor til den folkelige opbakning, at CDU fra begyndelsen anlagde en centrum-orienteret politisk linje (partiets rødder var da også partiet Zentrum), som også rakte ud mod de tyske arbejdere og fagforeninger.

Det var ikke, før SPD introducerede sit nye program på partikongressen i Bad Godesberg i 1959, at partiet officielt ophørte med at være et marxistisk parti, der hverken nævnte Marx, planøkonomi eller nationaliseringspolitikken. I stedet talte det nye SPD-program om reform af 'den sociale markedsøkonomi', som var den borgerlige regerings betegnelse for det tyske økonomiske system efter krigen. Socialdemokraterne begyndte at gøre sig realistiske forestillinger om, at man kunne overtage regeringsmagten fra CDU/CSU. Ved forbundsdagsvalgene herefter begyndte partiet gradvis at indsnævre vælgerkløften til hovedrivalen i form af CDU. SPD blev også hjulpet, da Vesttyskland i 1956 forbød det kommunistiske parti, KPD, efter den sovjetiske intervention i Ungarn. I mange år herefter – i realiteten frem til fremkomsten af partiet PDS/Die Linke med rødder i SED efter den tyske genforening – havde SPD ingen rivaler på venstrefløjen. Det betød, at partiet trygt kunne bevæge sig mod højre uden at frygte, at et parti længere ude til venstre ville kapre venstrefløjens stemmerne.

Det så dog ud til, at det ville kræve hjælp fra en koalitionspartner i form af FDP.

SPD's vælgerandel steg fra 32 procent i 1957 til 36 procent i 1961, mens CDU's vælgerandel i samme periode faldt fra godt 50 til 45 procent. Kløften mellem de to store partier snævrede atter ind ved forbundsdagsvalget i 1965. CDU/CSU fik knap 48 procent af stemmerne, mens SPD fik sit bedste resultat indtil da med 39 procent. Ud over vælgerbasen blandt arbejdere og fagforeningsmedlemmer i industriområder som Ruhr og Saarland og i byer som Berlin, Hamburg og Bremen kom dele af middelklassen til. Blandt en del intellektuelle fik SPD også stigende støtte, fordi det blev betragtet som det moderne

parti i modsætning til det bedagede og gammelborgerlige CDU.

SPD's lange march mod magten efter Anden Verdenskrig blev hjulpet på vej af Ludwig Erhard-regeringens fiasko 1964-66 og SPD's deltagelse i den store koalitionsregering ('Große Koalition' – dvs. GroKo) i 1966-69 med Kurt-Georg Kiesinger som forbundskansler. Koalitionsregeringen gav SPD de første erfaringer med at have regeringsansvar på forbundsniveau efter Anden Verdenskrig, selv om SPD som nævnt i lighed med situationen i de skandinaviske lande havde været i regering i mellemkrigsårene.

Selv da SPD endeligt opnåede at få forbundskanslerposten i form af Willy Brandt i 1969, var partiet imidlertid stadig lidt mindre end CDU/CSU. Men SPD's moderne image havde smittet af på det liberale FDP, der nu ønskede et magtskifte og dermed flyttede deres støtte fra CDU til SPD. Dette socialdemokratisk-liberale partnerskab blev af folkeopinionen og medierne vurderet som nødvendigt efter 20 års CDU-dominans. De mente, at SPD bedre svarede til tidsånden med ungdomsoprør mod autoriteterne end CDU/CSU.

Selvom det lille FDP med knap seks procent af stemmerne aldrig eksplicit havde udmeldt en præference, havde der faktisk været flere indikatorer på, at man denne gang ville vælge SPD. Det skete også. SPD's formand Willy Brandt, der sad som udenrigsminister i den store koalition og var tidligere overborgmester i Vestberlin 1957-1966, blev forbundskansler og blev som udenrigsminister afløst af FDP's leder, Walter Scheel.

Skiftet fra en CDU- til en SPD-ledet regering markerede endegyldigt den politiske slutning på efterkrigstiden i Vesttyskland. SPD-FDP koalitionsregeringen forblev ved magten fra 1969 og helt indtil 1982 – selv om det eneste tidspunkt, hvor SPD var det største parti i Forbundsdagen, var ved valget 1972 med 46 procent af stemmerne. Brandts stærke personlige popularitet og hans afløser Helmut Schmidts politiske præstationer for at holde Vesttyskland næsten ude af den økonomiske afmat-

ning efter oliekrisen i 1973 styrkede vælgerens opbakning. Den var dog ikke uden en bagside. Under Helmut Schmidt (1974-82) bevægede SPD sig mod det centrum, hvor flertallet af vælgerne befinder sig, men dét udløste kritik fra venstrefløj - herunder fra SPD's ungdomsorganisation JuSo ('Jungsozialisten') og fra gamle marxister i fagbevægelsen. Tidsånden var præget af marxismen, og den pragmatiske og midtsøgende Helmut Schmidt var på kant hermed.

Den nye Schmidt-regering måtte tage stilling til en række nye udfordringer. De omfattede de økonomiske effekter af oliekriserne, udviklingen i Den kolde Krig, terrorisme (særligt fra terrorgruppen Rote Armee Fraktion (RAF), som også var kendt som Baader-Meinhof-gruppen) og fra 1980 en ny politisk kraft i form af De Grønne, som dengang var et smalt studentaktivistisk parti og ikke som i dag et bredt venstreliberalt parti.

Schmidt-regeringen vandt valget i 1976, men snart efter viste koalitionen tegn på at være slidt ned og mange troede ikke, at den ville holde indtil 1980-valget. Men så valgte CDU/CSU den meget konservative CSU-leder, Franz Josef Strauss, som deres kanslerkandidat. Da FDP under ingen omstændigheder ville støtte Strauss som forbundskansler, forblev SPD-FDP-koalitionen derfor intakt og vandt også valget i 1980 med henholdsvis 43 og 11 procent af stemmerne.

FDP var imidlertid ikke tilfreds med samarbejdet i koalitionen og frygtede også, at SPD's stigende upopularitet (som viste sig i meningsmålingerne) ville smitte af. FDP's forsøg på (som i 1966 med Erhard) at få vedtaget en mere markedsorienteret politik og få gennemført besparelser i de offentlige udgifter var resultatløse. I september 1982 forlod partiet derfor regeringen og 1. oktober støttede FDP CDU/CSU's mistillidsvotum mod forbundskansler Helmut Schmidt, som derfor blev afløst af Helmut Kohl fra CDU. Det efterfølgende forbundsdagsvalg var det hidtil værste resultat for SPD i næsten 20 år. Partiet fik 38 procent af stemmerne.

USA'S DAVÆRENDE VICEPRÆSIDENT OG SENERE PRÆSIDENT LYNDON B. JOHNSON (VESTRE) BESØGER BERLIN, HVOR SPD'S WILLY BRANDT (HØJRE), DER SENERE BLEV VESTTYSKLANDS FORBUNDSKANSLER, PÅ DAVÆRENDE TIDSPUNKT ER OVERBORGMEISTER I VESTBERLIN [FOTO: BERND THIELE/ULLSTEIN BILD/RITZAU SCANPIX]

Til forbundsdagsvalget i 1987 opstillede SPD en ny kanslerkandidat, Johannes Rau, men partiet formåede ikke at øge sin stemmeandel. De Grønne opnåede over otte procent og etablerede derved sig selv som et fast element i Forbundsdagen. Kohl fortsatte som forbundskansler.

EN TREDJE VEJ?

Ønsket om en genforening af Vest- og Østtyskland var hele tiden officiel vesttysk politik, men emnet blev efterhånden mere og mere glemt i den almindelige dag-til-dag vesttyske politik. Men pludselig blev emnet genintroduceret i løbet af 1989 på grund af store folkelige protestbevægelser i hele DDR. Helmut Kohl

- der var gift med en kvinde, som var flygtet fra DDR - erkendte hurtigere end de fleste andre vesttyske politikere, hvad der var ved at ske. Derimod overraskede spørgsmålet om genforeningsprocessen i 1989/90 SPD og efterlod partiet delt mellem dem, der - som CDU - ønskede en hurtig genforening og dem, som ønskede en langsom proces som f.eks. den venstreorienterede og kompromisløse Oskar Lafontaine. Senere viste det sig, at sidstnævnte sagligt set havde haft ret, fordi en langsomme genforening med tid til gradvise økonomiske tilpasninger ikke havde efterladt de østtyske virksomheder i det morads, som de nu endte i på grund af manglende konkurrence-

dygtighed. Men folkestemningen var for en hurtig genforening og ville gerne dele Kohls optimisme om, at DDR ville blomstre økonomisk. Han og CDU blev i disse år stærkere og stærkere og lukkede på den opnåede politiske prestige fra genforeningen, lige indtil de økonomiske realiteter i øst slog igennem.

Det første forbundsvalg for hele det genforenede Tyskland blev afholdt den 2. december 1990 og fulgte i kølvandet på den officielle tyske genforening den 3. oktober samme år. SPD – nu med partiets kanslerkandidat Oskar Lafontaine i spidsen – havde efter Berlinmurens fald den 9. november 1989 argumenteret for at afholde valget inden genforeningen, men uden held. Dette ønske blev af borgerne i DDR set på som en kampagne vendt mod deres deltagelse i det tyske demokrati. SPD blev aldrig det stærke oppositionsparti til CDU i det tidligere DDR, som partiet havde været i resten af Tyskland, når CDU sad med regeringsmagten. I flere østtyske Länder er SPD i koalition med CDU (som på føderalt niveau), men man er også f.eks. i Thüringen i koalition med Die Linke.

Efter genforeningen kom de økonomiske tømmermænd. Med en forværret økonomisk situation i de nye Länder i DDR – herunder massearbejdsløshed i omegnen af 20 procent – led CDU i disse områder store tab. Mange vælgere – og særligt i øst – blev slemt skuffede da virkeligheden ikke indfrie Kohls visioner om 'de blomstrende landskaber', han lovede indbyggerne i det tidligere DDR efter genforeningen.

En meget beskeden økonomisk vækst og stigende arbejdsløshed i årene 1996-1998 blev en alvorlig bet for Kohl-regeringen, der gik markant tilbage ved valget i 1998 og mistede flertallet: Med 41 procent af stemmerne – mere end CDU/CSU – opnåede SPD det bedste resultat siden 1972. En ny rød-grøn koalition mellem SPD og De Grønne kunne derfor for første gang i historien indtage regeringskontorerne og sætte sig på ministertaburetterne.

Ved valget havde SPD opstillet den nyligt valgte ministerpræsident

SCHRÖDERS SATSNING PÅ HARTZ- REFORMERNE ER TIL GENGÆLD SENERE BLEVET TILLAGT AFGØRENDE BETYDNING FOR TYSK ØKONOMISK FREMTIDSSIKRING. DE VAR DIREKTE ÅRSAG TIL DEN LANGT LAVERE ARBEJDSLØSHED I DE EFTERFØLGENDE ÅR. UDEN DEM VAR TYSKLAND HELLER IKKE BLEVET EUROPAS STABILE ØKONOMISKE ANKER UNDER FINANSKRISEN 2008-2011

for Niedersachsen, Gerhard Schröder, som partiets kanslerkandidat. Under kampagnen sørgede Schröder (som i det hele taget var en mere kompetent mediepersonlighed end Kohl) for at fremhæve, hvordan Kohl havde været en god forbundskansler og ansvarlig for den tyske genforening. Han brugte imidlertid altid datidsformen.

Med valgsejren i 1998 fik den midtsøgende Schröder posten som forbundskansler, mens De Grønnes formand, Joschka Fischer, fik vicekanslerposten sammen med posten som udenrigsminister. Helmut Kohl blev kort efter afløst af Angela Merkel som CDU's leder.

I september 2002 genvandt Schröder knebet magten over Edmund Stoiber fra CDU/CSU. Trods en halvsøj optakt til valget for den siddende regering med dårlige meningsmålinger, en svag økonomisk udvikling og stor arbejdsløshed, fremhævedes i særlig grad tre faktorer som afgørende for valgets udfald. Det drejer sig for det første om Schröders gode håndtering af 100 års-oversvømmelsen i det østlige Tyskland. For det andet: den tyske regerings vedholdende officielle modstand mod USA's intervention i Irak (2003). En tredje forklaring var oppositionsleder Stoibers ringe popularitet i det østlige Tyskland, hvor mange frygtede færre overførsler fra vest til øst, hvis han skulle få magten.

Gerhard Schröder havde betydelige kvaliteter som moderne og professionel toppolitiker. Som formand for SPD formåede han at relancere og genopfinde partiets politiske projekt og placering i det politiske landskab. Det skete blandt andet med inspiration fra den ændring af det britiske Labour til New Labour under Tony Blair, som det britiske arbejderparti havde gennemgået i årene forinden.

Det var Schröder, der gennemførte det omfattende og gennemgribende lovkompleks kendt som Hartz-reformerne af arbejdsmarkedet. Pakken – navngivet efter lederen for den nedsatte kommission, Peter Hartz – blev præsenteret i sommeren 2002 med det formål at reformere det tyske arbejdsmarked bl.a.

gennem en ordoliberalt inspireret de- og omregulering af arbejdsmarkedspolitikken. Hartz-reformerne medførte, at kravene til at modtage understøttelse blev strammet. Jobformidlingen blev forbedret, og den arbejdsløse skulle bl.a. være villig til at tage et eller flere deltidsjobs (de såkaldte mini-jobs). Forandringerne blev en ubetinget succes for tysk økonomi på mellemlang og lang sigt, som har fik sikret god beskæftigelse selv under kriseårene. Men de har også mødt megen modstand fra dem, som blev ramt eller frygtede at blive det. Og SPD tabte mange vælgere på Hartz-reformerne, der ikke gav hurtig jobfremgang, men derimod indebar nedskæringer i understøttelsen til de arbejdsløse.

Schröders satsning på Hartz-reformerne er til gengæld senere blevet tillagt afgørende betydning for tysk økonomis fremtidssikring. De var direkte årsag til den langt lavere arbejdsløshed i de efterfølgende år. Uden dem var Tyskland heller ikke blevet Europas stabile økonomiske anker under finanskrisen 2008-2011.

Man kan sige, at SPD i ansvarlighedens tjeneste ofrede sig selv, men sikrede at Tyskland fik både den økonomiske vækst og lav arbejdsløshed tilbage.

Siden Hartz-reformerne har det været småt med de store reformer i Tyskland. SPD brændte fingrene, og CDU under Angela Merkel har været meget reformresistent og synes mere at være interesseret i at have magten for magtens egen skyld. De efterfølgende GroKoer mellem CDU/CSU og SPD har heller ikke gjort reformer lettere at gennemføre.

Det næste forbundsdagsvalg i september 2005 med Schröder ved magten blev udskrevet et år før tid. Det skete, da kansler Schröder fik et mistillidsvotum i Forbundsdagen efter i maj at have indkasseret et katastrofalt valgnederlag ved landdagsvalget i Nordrhein-Westfalen. Ligesom i 2002 så det ved valgkampens begyndelse ud til en klar sejr til oppositionspartierne CDU/CSU og FDP. CDU førte i begyndelsen med 21 procentpoint i opinionsundersøgelserne foran SPD. I løbet af valgkampen indsnævredes forsprin-

get imidlertid betydeligt. Udfaldet blev i sidste ende, at ingen af de to sandsynlige koalitioner kunne mønstre et såkaldt 'kanslerflertal' i Forbundsdagen, hvilket havde været normen lige siden 1949.

Ved 2005-valget tabte både SPD og CDU/CSU stemmer. Det spolede flertalsmuligheden for begge de hidtidige koalitionsformationer – CDU/CSU-FDP og SPD-De Grønne. Konsekvensen blev derfor dannelsen af en 'stor koalition', hvor CDU/CSU og SPD for anden gang gik sammen om at danne regering ligesom i 1966. SPD måtte samtidig overdrage kanslerposten til Angela Merkel fra det største parti, CDU.

Den store vinder i 2005 blev venstrefløjspartiet Die Linke – 'efterfølgerparti' for det østtyske kommunistparti, SED. Men partiet kunne ikke bruge det flotte mandattal til noget, da ingen var villige til at samarbejde med dem på føderalt plan. Die Linke (i årene lige efter genforeningen med navnet PDS – Die Partei des Demokratischen Sozialismus) har alligevel haft betydning for tysk politik. For første gang siden 1956 har SPD fået et parti til venstre for sig, som presser partiet, således at SPD ikke længere i samme grad kan agere som et bredt centrum-venstre parti uden at tabe stemmer til Die Linke. Det mærkede SPD i 2005, hvor utilfredsheden med Hartz-reformerne gav Die Linke mange ekstrastemmer. Kort efter valgnederlaget trak Gerhard Schröder sig definitivt ud af tysk politik.

Tiden efter valget i 2005 blev præget af politisk stilstand og manglende samarbejdsdygtighed i den brede CDU/CSU-SPD-regering. De indbyrdes politiske forskelle i regeringen betød, at det var så småt med at få gennemført store politiske aftaler. Det smittede også negativt af på CDU/CSU's resultater ved de efterfølgende delstatsvalg. Til gengæld var Angela Merkel i stand til at skærpe sin politiske profil og slå sig op som landets ubestridte leder både i Tyskland og i udlandet. Hun blev i denne periode mere populær end regeringen. Det kom hende til gavn ved det efterfølgende forbundsdagsvalg.

I november 2008 blev SPD's Frank-Walter Steinmeier kørt i stilling som SPD's nye kanslerkandidat. SPD og CDU/CSU havde været enige om, at den brede koalition kun skulle gælde for én valgperiode, hvilket man også kommunikerede til offentligheden. Alligevel havde begge partier mere end vanskeligt ved at tegne en markant selvstændig profil i valgkampen op til valget i 2009 – simpelthen fordi begge parter måtte stå på mål for den fælles regeringspolitik. Det betød, at valgkampen var fattig på intensitet – og mange vælgere blev væk: Med 71 procent var valgdeltagelsen rekordlav (i 2005 havde den været 78 procent). I sidste ende blev det CDU og den siddende kansler Angela Merkel, der løb med sejren – og derfor kunne danne regering med sin traditionelle koalitionspartner FDP.

For SPD var valget i 2009 en katastrofe: Partiet gik ved valget tilbage til 23 procent mod 34 procent af stemmerne i 2005. Nederlaget førte til, at Sigmar Gabriel blev ny formand for SPD hvilket han var, indtil Martin Schultz tog over i 2017. Gabriel var blevet slidt op på forskellige ministerposter i Merkels regering og havde derfor svært ved at profilere SPD. Schultz blev samtidig betragtet som en succesrig formand for den socialistiske gruppe i Europa-Parlamentet.

SPD I 2010'ERNE

Ved forbundsdagsvalget i 2013 røg FDP under spærregrænsen for første gang siden Forbundsrepublikkens etablering i 1949, og CDU/CSU ønskede derfor igen at danne en 'stor koalition' med SPD, fordi det tilsyneladende igen var den eneste mulighed for at få en regering med et flertal bag sig i Forbundsdagen, som har været normen i Tyskland siden Adenauer. Selv om SPD ikke var meget for det, gav man sig alligevel. Det var for SPD et fatalt valg.

Valget blev samtidig en personlig triumf for Merkel, som gik betydeligt frem med sit parti, CDU. En ny GroKo-med CDU/CSU og SPD kom i stand efter lange forhandlinger, hvor Merkel efter krav fra SPD bl.a. måtte finde sig i indførelsen af

ROSEMONTAG-PARADEN I DÜSSELDORF. TO FIGURER AF SPD'S NYE DELTE FORMANDSKAB, SASKIA ESKENS OG NORBERT WALTER BORJANS, HVOR SLOGANET LYDER "VI GIVER FARVE TILBAGE TIL SPD", 24. FEBRUAR 2020 [FOTO: THILO SCHMUELGEN/REUTERS/RITZAU SCANPIX]

en minimumsløn på det tyske arbejdsmarked med henblik på at afdæmpe effekten af dele af Hartz-reformerne, som jo ironisk nok var blevet indført af SPD selv.

Fire år senere i 2017 blev forbundsvalget et stort nederlag for både CDU/CSU og SPD. CDU/CSU fik 33 procent af stemmerne, og SPD fik 21 procent. Kristendemokraternes store nederlag skyldtes ikke mindst Angela Merkels håndtering af flygtningekrisen i 2015, hvor hun mere eller mindre egenhændigt havde åbnet grænserne for over en million flygtninge og migranter. Visse dele af CDU/CSU's bagland var meget kritiske over for denne fremgangsmåde. Det gjaldt også dele af SPD's bagland, selv om røsterne herom ikke var så artikulerede som i CDU/CSU. Hvorom alting er, så forsvandt en hel del af SPD's arbejdervælgere ved dette valg til det indvandrerkritiske parti, Alternative für Deutschland (AfD), som fik 13 procent af stemmerne.

Såvel AfD som det venstreorienterede Die Linke (med godt 9 pro-

cent af stemmerne) bliver stadig betragtet som uegnede til at indgå i regeringskoalitioner på forbunds-niveau i Tyskland. Årsagen skal findes i tysk historie. Die Linke er udsprunget af SED, som styrede diktaturet DDR, og AfD minder ifølge de ledende figurer i CDU, SPD og De Grønne for meget om det ledende parti under diktaturet i Tyskland 1933-45.

Under valgkampen havde SPD's kanslerkandidat, Martin Schultz, erklæret, at SPD under ingen omstændigheder ville gå med CDU/CSU i endnu en stor koalition. Merkel forsøgte derfor i flere måneder at danne en såkaldt "Jamaica-koalition" med FDP og De Grønne (kaldtes således, fordi sort, grøn og gul er de tre partiers farver, som også indgår i Jamaicas flag). Til sidst måtte forsøget imidlertid opgives, og eneste mulighed var – efter godt et halvt år uden regering – endnu en stor koalition mellem CDU/CSU og SPD, hvilket var nødvendigt, hvis man skulle have en flertalsregering. SPD ofrede sig igen for stabilitetens skyld.

DET DANSKE EKSEMPEL

I SPD foregår der i disse år en intens diskussion om, hvilken strategi der kan skaffe i det mindste nogle af de tabte vælgere tilbage. Fra 1970'erne og i årtier frem bestod partiets vælgerbasis i en kombination af arbejderklassen og det liberale uddannelsesborgerskab, hvor sidstnævnte strakte sig fra gymnasielærere og til den kreative klasse.

SPD kunne holde den liberalborgerligt-proletariske koalition sammen, fordi den økonomiske politik var det primære politiske felt, og fordi begge koalitionsgrupper i forlængelse heraf havde en interesse i en offentlig sektor af betydelig størrelse.

Sagen er imidlertid, at SPD har mistet en betydelig del af arbejdervælgerne til AfD ved de seneste valg, hvilket blandt andet skyldes, at SPD er blevet forbundet med en liberal udlændingepolitik. Samme problematik gjaldt også for det danske socialdemokratiske parti indtil sidste valg. Det danske socialdemokratiske tilbageerobning af arbejdervælger-

ne gik ikke mindst via en ændring af partiets udlændingepolitik fra at være liberal og til at være restriktiv. Ændringen blev hugget ud i sten med det danske socialdemokratis nye udlændingepolitiske program fra 2018. Samtidig lagde man også fra det danske socialdemokratis side langt mere vægt på social lighed og distancerede sig dermed fra, hvad Thomas Piketty i sin nye bog, "Kapital & Ideologi", kalder "den brahmanske venstrefløj" med rod i den højere middelklasses ideer og værdier, hvor meget tyder på, at SPD stadig befinder sig.

Den tidligere SPD-formand og udenrigsminister, Sigmar Gabriel, har i tysk presse henvist til det danske parti som et eksempel til efterfølgelse for SPD. Det er sket i en artikel efter det danske folketingsvalg med overskriften: "SPD bør orientere sig efter de danske kammeraters resultater." Heri skriver han: "Alle forsøg på at undgå, at tilrettelæggelsen af den humane flygtningepolitik underminerer integrationspolitikken er konsekvent blevet afvist af SPD. Til forskel fra det tyske søsterparti har de danske socialdemokrater konsekvent taget stilling til integrationsudfordringen" (Handelsblatt, 7. juni 2019).

SPD OG FREMTIDEN

SPD er dobbeltpresset fra både højre og venstre side i tysk politik og har været det, siden det blev klart, at PDS/Die Linke ikke kun var et overgangsfænomen, men en permanent politisk kraft til venstre for SPD, som oven i købet bredte sig fra øst til vest i stedet for – som mange i SPD havde håbet på – ville kunne inddæmme blandt det ældre befolkningssegment i det gamle DDR for derefter at dø ud af naturlige årsager. Det har bragt SPD ud af den undtagelsestilstand, som partiet havde været i siden 1956, da KPD blev forbudt i Vesttyskland.

Samtidig har SPD's gentagne deltagelse i store koalitioner med CDU/CSU i høj grad slidt på partiets profil. Selvom SPD ikke er gået med i de store koalitioner med CDU/CSU alene af idealistiske årsager, har der også været en holdning til, at partiet

som et af tysk politik folkeparti havde en forpligtelse til at give sit bidrag til politisk stabilitet i form af tilvejebringelsen af en regering med et flertal bag sig i Forbundsdagen. Netop den pligt norm er imidlertid på nippet til at koste SPD rollen som folkeparti.

Hvad skal SPD så gøre for at skaffe den traditionelle vælgerbase tilbage, som har eller er på vej til at forlade partiet til fordel for Die Linke (dem med præference for mere social lighed) eller AfD (dem med præference for en skrappere udlændingepolitik)? SPD kan naturligvis følge de danske socialdemokraters vej, således som Sigmar Gabriel anbefaler.

Andre i SPD frygter imidlertid, at en ændring ikke vil være nok til at lokke arbejdervælgerne tilbage samtidig med, at øvelsen kan bortskræmme vælgerne, som ønsker en liberal udlændingepolitik. En øvelse med en mere arbejderistisk politik i SPD kunne meget vel sende mange SPD-vælgere fra middelklassen i armene på De Grønne, således at De Grønne endegyldigt blev parti nummer to i Tyskland. I den forbindelse skal det med, at De Grønne i Tyskland ikke som De Grønnes søsterpartier i Danmark i form af De Radikale og SF er automatiske støttepartier for det socialdemokratiske SPD. De Grønne går lige så gerne med CDU som med SPD. Et kursskifte for SPD kan derfor koste dyrt. Omvendt vil De Grønne ikke – hvis det er deres mål – kunne danne regering alene uden støtte fra SPD, så længe SPD er over spærregrensen på fem procent, hvilken alt tyder på, at de er, idet meningsmålinger vedvarende giver partiet en opbakning på omkring 15 procent af stemmerne.

Skræmmeeksemplet for SPD er naturligvis en fuldstændig socialdemokratisk nedsmeltning som i Holland og Frankrig, hvilket betyder, at mange ledende medlemmer af SPD frygter at rokke båden for meget. I den forbindelse spiller det også en rolle, at SPD var partiet, som gennemførte de mest fundamentale – og på kort sigt også ulighedsfremmende – reformer i nyere tysk politik i form af Hartz-reformerne. CDU/CSU bakkede op om reformerne,

men man initierede dem ikke. SPD har derfor et indbygget troværdighedsproblem, når hovedindsatsen på ulighedsområder i disse år går ud på at moderere eller afmontere dele af Hartz-reformerne, som partiet selv i sin tid stod fadder til.

Et andet område, hvor SPD har haft svært ved at tegne en skarp profil, drejer sig om EU-politikken. SPD er som CDU/CSU, FDP og De Grønne klare pro-EU partier. I Tyskland trives EU-skepsissen alene hos Die Linke og AfD. Omvendt ses SPD ikke som et klart profileret pro-europæisk parti, og partiet fik et dårligt valg ved valget til Europa-Parlamentet i 2019, hvor det kun fik 15 procent af stemmerne.

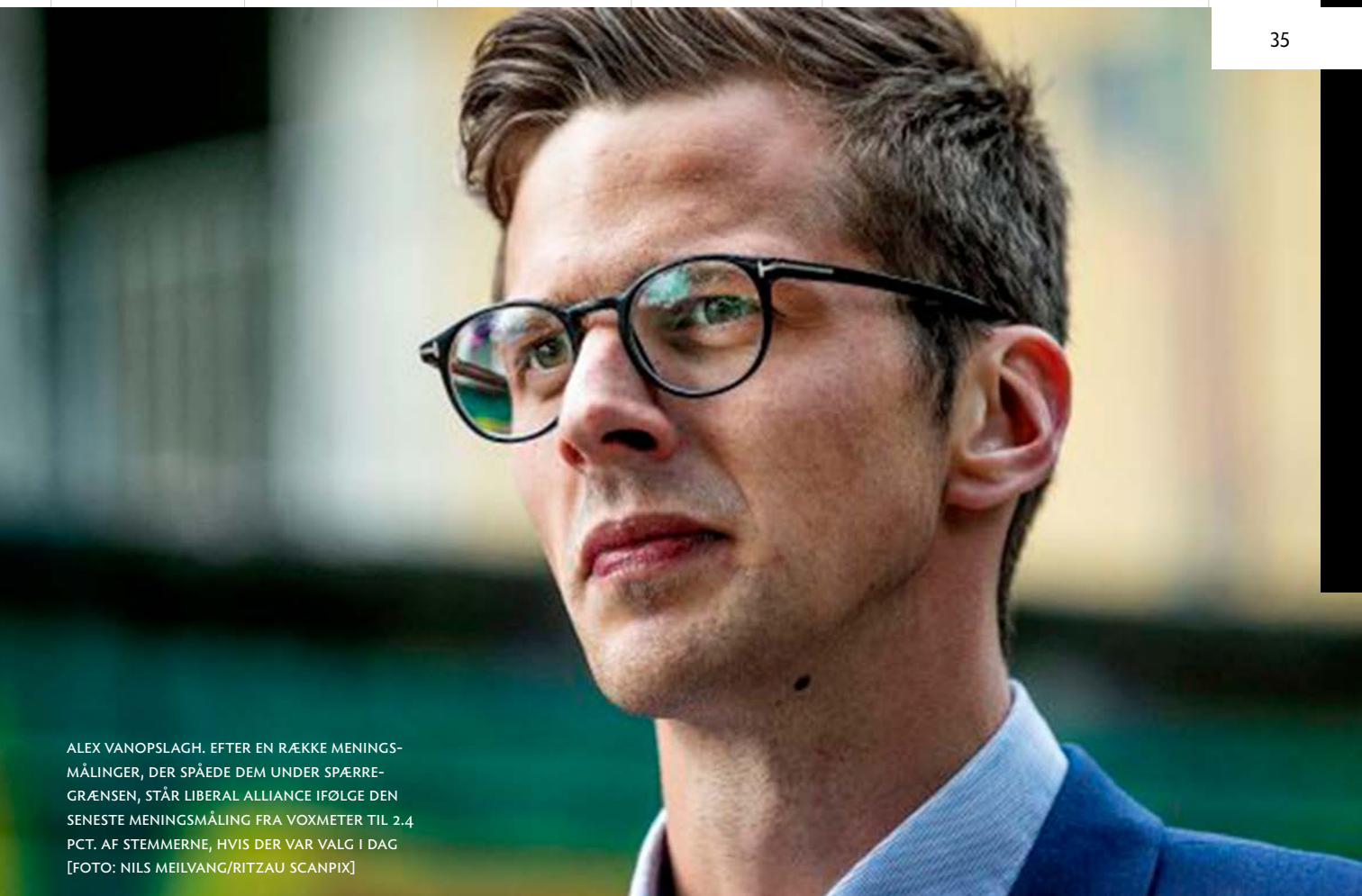
Endelig har det været problematisk for SPD med de mange skift af formænd i de senere år. Dobbelt- eller "ligestillingsformandskabet" i form af Norbert Walter-Borjans og Saskia Esken er stadig ret ukendte, men omvendt har de ikke formået noget af den tilslutning, som SPD havde, da de kom til. SPD ligger ret konstant omkring de 15 procents opbakning, mens CDU/CSU ser ud til at vinde tilslutning på grund af en slags "Rally 'Round the Flag"-effekt under coronakrisen. Ikke engang i denne situation vinder SPD synderligt ved at sidde med ved regeringsbordet.

SPD sejler i disse år mellem Skyl-la og Charybdis. Det er ikke til at sige, om skibet slår ind på kysterne eller evner at sejle igennem strædet. Men resultatet får store konsekvenser for tysk politik – og dermed også for Europa.

Peter Nedergaard (f. 1957) er professor i statskundskab på Københavns Universitet. Han har publiceret mange bøger og videnskabelige artikler om europæisk og tysk politik. For RÆSON har han bl.a. skrevet artiklerne "Derfor er Tyskland ikke klar til at lede Europa – endnu" (RÆSON 38), "Tyskland – magtfuldt og ustabil" (RÆSON 33), udarbejdet podcastserien "Fortællingen om Tyskland" i fem afsnit samt publiceret bl.a. den videnskabelige artikel "An Ordoliberal Theory of the State" i tidsskriftet German Politics.

ALEX VANOPSLAGH: ALLE ER VILLIGE TIL AT ACCEPTERE FLERE DØDSFALD FOR AT KUNNE ÅBNE MERE OP. REGERINGEN VIL BARE IKKE INDRØMME DET

”JEG TROR IKKE, AT DER ER NOGEN PÅ CHRISTIANSBORG, DER MENER, AT DET ABSOLUT VIGTIGSTE ER AT UNDGÅ, AT DER ER NOGEN, DER DØR AF COVID-19, FOR SÅ HAVDE VI JO LAVET EN TOTAL NEDLUKNING AF SAMFUNDET. SÅ DET ER IKKE NOGET, MAN MENER FOR ALVOR. DET ER NOGET, MAN SIGER FOR AT JAGE EN SKRÆK I LIVET PÅ FOLK FOR AT RETFÆRDIGGØRE NEDLUKNINGEN”

ALEX VANOPSLAGH. EFTER EN RÆKKE MENINGS-
MÅLINGER, DER SPÅEDE DEM UNDER SPÆRRE-
GRÆNSEN, STÅR LIBERAL ALLIANCE IFØLGE DEN
SENESTE MENINGSMÅLING FRA VOXMETER TIL 2.4
PCT. AF STEMMEERNE, HVIS DER VAR VALG I DAG
[FOTO: NILS MEILVANG/RITZAU SCANPIX]

INTERVIEW AF DAVID RISCHER

RÆSON: I, regeringen og resten af Folketingets partier står nu midt i forhandlingerne om at genåbne Danmark efter nedlukningen, og du har kritiseret regeringen for at åbne for langsomt. Du skrev på Facebook, at "i udgangspunktet bør det hele genåbne under strenge, sundhedsfaglige retningslinjer". Kan du uddybe, hvad du mener med det?

VANOPSLAGH: Jeg mener, man burde vende hele processen om: I stedet for at fokusere på alt, der burde være nedlukket, og så lave undtagelser til nedlukningen, så burde man vende den om og sige: Det hele må åbne under nogle strenge retningslinjer. Og så må man se på, hvilke undtagelser man skal lave fra genåbningen. Det er klart, at koncerter i Parken med 50.000 tilskuere nok ikke er verdens bedste idé. Man kan altid finde aktiviteter, som er for risikable, men ellers må man i udgangspunktet sige, at langt det meste af samfundet kan genåbne, så længe der er krav om brug af håndsprit, brug af ansigtsmasker i det omfang,

det giver mening, afstandskrav og maksimumsloft på, hvor mange der må være på restauranter osv. Hver gang vi får beregninger fra Statens Serum Institut, så viser det sig, at vi kan åbne det meste, så længe folk afholder tilstrækkelig fysisk afstand. Det er det, retningslinjerne skal være med til at sikre, og så er det blot et spørgsmål om, hvorvidt man har tillid til danskerne eller ej. Har man tillid til, at de kan overholde det? Det tror jeg, de fleste kan. Der vil selvfølgelig altid være nogle få brodne kar, men dem kan man ikke lave al politik ud fra.

RÆSON: Hvis man ser på en ekspertrapport, som Statens Serum Institut udsendte i går, d. 6. maj, så gælder alle disse genåbningsscenerier under forudsætning af, at folk fortsat opretholder fysisk afstand. Hvis folk ikke gør det, er det sandsynligt, at vi vil se et stigende antal indlagte på hospitalerne hen omkring juni. Hvis smittetallet begynder at stige, er der en risiko for, at vi bliver nødt til at lukke det hele ned igen. Det,

jeg så vil spørge dig om, er: Er det virkelig realistisk, at folk kan overholde de ret strenge retningslinjer for fysisk afstand i så lang tid, som vi snakker om her?

VANOPSLAGH: Ja, jeg tror, det er realistisk, at man kan efterleve de fleste retningslinjer. Men det er urealistisk at forvente – hvis man fulgte vores strategi – at der ikke er nogen, der blev smittede overhovedet. Selvfølgelig skal man have en realistisk tilgang. Men jeg savner realismen den anden vej rundt: Er det realistisk at holde et samfund nedlukket i alt for lang tid? Er det realistisk at lukke ned for danskernes fællesskab, hvad enten det er på arbejdspladser, i uddannelsesinstitutioner, i foreningslivet eller muligheden for at afholde bryllupper eller store fødselsdage. Jeg tror, regeringen gambler med danskernes tålmodighed, og så risikerer man, at borgerne presser sig sammen der, hvor de gerne må mødes. Realismen skal gå begge veje, og jeg har savnet et blik for, at det er urealistisk at holde samfundet lukket alt for længe, både økonomisk, åndeligt og fællesskabsmæssigt.

RÆSON: Er du grundlæggende enig i den strategi, der foreligger nu, nemlig at sørge for, at det såkaldte reproduktionstal holder sig under 1, dvs., at smitten langsomt dør ud?

VANOPSLAGH: Jeg tror ikke, det er det, der er strategien. Når du spørger regeringen, om de styrer efter smittetrykket, så er svaret nej. Så siger de, at det vigtigste tal er indlæggelsestallet. Når man så spørger dem, om det er det, de styrer efter, så siger de "nej, det er et helhedsbillede". Så der er ikke noget, der tyder på, at man bør have et smittetryk under 1.

RÆSON: Mener du så, at man bør styre efter at have et reproduktionstal under 1?

VANOPSLAGH: Det vigtigste er, at sundhedsvæsenet ikke bliver overbelastet af genåbningen af samfundet. Det vigtige er at få genåbnet samfundet, at få gang i hjulene og at få gang i fællesskaberne igen. I forlængelse heraf er det klart, at man skal have den ambition, at man med en test-og-isoler-strategi

samtidigt kan holde smittetrykket så lavt som muligt, uden at det sker på bekostning af samfundet.

RÆSON: Det her med at sørge for, at sundhedsvæsenet ikke bliver overbelastet... I Sverige er sundhedsvæsenet ikke overbelastet. Sundhedsvæsenet kan godt tage sig af de smittetilfælde, der er, men de har stadigvæk haft signifikant flere dødsfald pga. covid-19 end Danmark. Ville du være villig til at lave det trade-off for at kunne åbne samfundet lidt mere?

VANOPSLAGH: Ja, og det er regeringen jo også. Det er vi alle sammen. Der er bare ikke nogen, der tør sige det. Selvfølgelig er man villig til at acceptere lidt flere dødsfald i takt med, at man genåbner samfundet. Så svaret på det er ja. Men det er jo ikke det samme som at sige, at dødstallet er et ligegyldigt parameter. I takt med at vi genåbner samfundet, skal vi sikre os, at vi har de rigtige retningslinjer, at vi har en solid teststrategi, at vi isolerer de syge og svagelige, og at man er særligt opmærksom på dem. For selvfølgelig er det en ekstra gevinst, hvis man kan undgå en overdødelighed i Danmark. Det er sandt, at Sverige har en overdødelighed sammenlignet med Danmark og Norge, eksempelvis, men det relevante her er at sammenligne tallene om et år, for hvis det er sådan, at antallet af smittede og døde bliver ved med at stige henover det næste år, mens det i Sverige ebber ud pga. flokimmunitet, så er det spørgsmål om, hvordan kurven skal fordele sig. Det er for tidligt at sige allerede nu, at danskerne har været markant dygtigere end svenskerne til at undgå overdødelighed, selvom der selvfølgelig er noget, der tyder på, at vi klarer det bedre end svenskerne.

RÆSON: Hvis man nu tager det, som en del af de andre politiske partier og også regeringen siger for pålydende, så vil de jo sige, at "jamen, selvfølgelig skal man genåbne mest muligt, men det første princip vil være at undgå så mange dødsfald som muligt". Giver det ikke mening at rangordne principperne på den

måde?

VANOPSLAGH: Jeg tror ikke, at der er nogen på Christiansborg, der mener, at det absolut vigtigste er at undgå, at der er *nogen*, der dør af COVID-19, for så havde vi jo lavet en total nedlukning af samfundet. Så det er ikke noget, man mener for alvor. Det er noget, man siger for at jage en skræk i livet på folk for at retfærdiggøre nedlukningen. Man bliver ved med at høre om de her skrækscenarier om italienske og spanske tilstande, men vi er jo forbi det punkt, hvor det er en risiko.

RÆSON: Men det vil vel fortsætte med at være en risiko, hvis vi genåbner, og folk så ikke fortsætter med at holde fysisk afstand til hinanden. Så den risiko er der vel fortsat?

VANOPSLAGH: Ja, og det er derfor, det er vigtigt med klare og tydelige retningslinjer. Det, at nogle samfund lukkede ned for langsomt og derfor endte i en situation, som vi meget gerne skulle undgå og heldigvis undgik i Danmark, er ikke et argument for at åbne for langsomt.

RÆSON: En af grundene til, at I i Liberal Alliance gerne vil genåbne hurtigere, er, at I er urolige for, at det går udover dele af økonomien, detailhandlen fx. Men hvis man kigger på de økonomiske prognoser, der er lavet, så er det ikke umiddelbart, fordi de forudsiger, at en meget større genåbning vil have betydning for økonomien på lidt længere sigt. For Sverige står til at få et ligeså stort fald i BNP som Danmark, hvilket er naturligt nok, fordi langt det største slag mod økonomien kommer fra resten af verden, fordi vi er så eksportafhængige. Er du enig i den analyse?

VANOPSLAGH: Ja, der er ingen tvivl om, at selv hvis vi havde kørt en svensk strategi, så havde vi haft en økonomisk krise i Danmark. Forskellen på at holde ting åbnede og lukkede er personlige konkurrencer, og at folk mister deres arbejde. Det, synes jeg, er relevant at have med. Der ville være folk, der mistede deres job eller gik konkurs uanset hvad, det er

der ingen tvivl om, men det er klart, at hvis man leger med den tanke, at restauranterne skal holde lukket i tre måneder længere, så vil der være flere konkurser, end der ellers ville have været.

RÆSON: Lad os hurtigt vende genopretningen af økonomien, for de økonomiske prognoser ser dystre ud. Finansministeren meddelte i går, at man regner med et underskud på 197 milliarder kroner i 2020. Så hvad er den rette tilgang til at få økonomien og de offentlige budgetter på fode igen? Skal man tilbage til den såkaldte reformpolitik?

VANOPSLAGH: Ja, det mener jeg. Man skal huske på, at det ikke er de engangsudgifter, som krisepakkerne påfører os, der gør kriseregningen stor. Det er udsigten til lav økonomisk vækst, der er den altoverskygende primære udfordring. Og så er det klassisk vækstpolitik og klassiske vækstreformere, der skal til. Her ser vi gerne, at vi sænker selskabsskatten, fordi det de facto er en skat på arbejdspladser og produktion. Hvis vi sænker skatten der, så får man flere arbejdspladser og mere produktion. Hvis man sænker skatten på aktier og investeringer, så får du flere investeringer, og det samme gælder skatten på indkomst. Det andet er så, at der har sneget sig den lidt mærkelige misforståelse ind, at det her skulle være en efterspørgselskrise udelukkende, og derfor skal økonomien stimuleres, efterspørgslen er jo ikke forsvundet. Det er en fejlanalyse. Diskussionen går nok nærmere på, om værktøjet skal være offentlige investeringer eller skattesænkninger. Vi er selvfølgelig på det sidste hold.

RÆSON: Hvis man kigger på data fra fx Sydkorea, hvor man ikke har lukket ned i samme grad som i vestlige lande, og Sverige, hvor man har haft en noget mere liberal tilgang, kan vi se, at forbruget er faldet voldsomt, selvom folk har haft mulighed for at bruge penge, nok fordi der er en grundlæggende usikkerhed i økonomien, som folk tager til efterretning. Så det er vel

også en efterspørgselskrise?

VANOPSLAGH: Ja, men det er klart, at man ikke kan efterspørge, når der intet udbud er. Så på den måde er der selvfølgelig noget efterspørgsel, der er forsvundet, men det hænger jo sammen med nedlukningen af samfundet. Der er et forslag om at udbetale danskernes indefrosne feriepenge for at øge forbruget, og det er da en god idé. Man kan også overveje at halvere momsens på hoteller og restauranter året ud for at stimulere forbruget. Man skal være lidt forsigtig med den moms-finte, for hvis man sænker momsens på alle varer, så fremrykker man jo bare noget forbrug fra fremtiden til nutiden. Men man fremrykker formentlig ikke så meget forbrug på restauranter; man kan jo ikke gå ind og hamstre på en restaurant. Der er selvfølgelig også spørgsmålet om offentlige udgifter, og der er det vigtigt at tilpasse de offentlige udgifter til indtægterne. Man kan spørge: Er det her ikke anledning til at sikre en offentlig sektor, som lider mindre under bureaukrati og ineffektivitet, og hvor der er mere tillid til de offentligt ansatte. Det er noget, man har været enige om siden Poul Schlüters tid (konservativ statsminister, 1982-93, red.), men man er aldrig lykkedes med det. Folketingets partier bør hurtigst muligt sætte sig sammen og sige: Nu sætter vi virkelig gang i afbureaukratiseringen af den offentlige sektor.

RÆSON: Lige et afsluttende spørgsmål: Der har været uenighed om strategien i den borgerlige lejr, og en af dem, der har været ret pro-nedlukning, er Mikkel Andersson, som er journalist og erklæret borgerlig-liberal. Han har bl.a. været ude at sige, at borgerlige partiledere i stedet for at slå på at nogle bestemte dele af økonomien skal åbnes, så burde man komme med nogle forslag til, hvordan man faktisk bekæmper smittespredningen, sådan at genåbningen kan foretages under forsvarlige vilkår. Er det ikke en grundlæggende god idé, at I kom med nogle indspark til, hvordan man kan gøre det, uanset om det er en mere aggressiv, omfatten-

de teststrategi eller andre forslag?

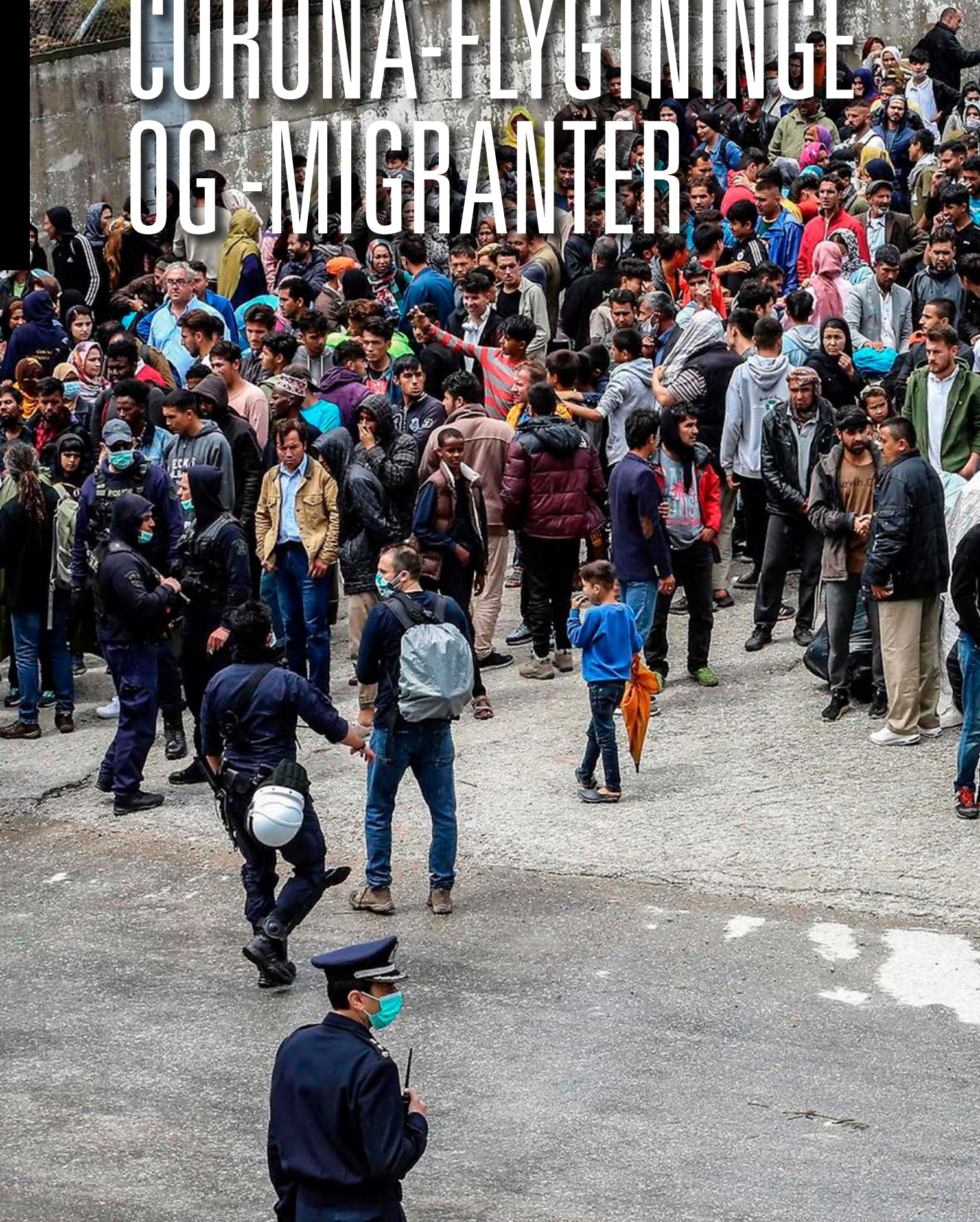
VANOPSLAGH: Hvis jeg selv skulle kritisere Liberal Alliance her under den sidste måned, så skulle det være, at vi godt kunne have presset på for en bedre teststrategi eller større udbredelse af værnemidler. Det er helt klart en rimelig kritik. Jeg har tænkt det flere gange, og nu er vi så endt med at fokusere en del på genåbningen.

RÆSON: Hvordan kan det egentlig være? Der er ingen af partierne, som har stillet forslag om, hvad man kunne gøre for at bekæmpe smittetrykket mere.

VANOPSLAGH: Hele blå blok blev ramt af et granatchok, og så vidste man nok ikke, hvordan man skulle gribe det an. Strategisk set kunne det godt være der, man skulle drille regeringen mest, men det har selvfølgelig også handlet om, at man skulle prioritere sine kræfter. Det er spøjst, at den kritik har været fraværende, for den er i den grad berettiget.

Alex Vanopslagh (f. 1991) er medlem af Folketinget og politisk leder for Liberal Alliance.

SNART VIL VI TALE OM CORONA-FLYGTNINGE OG-MIGRANTER

KOMMENTAR AF
KATARINA AMMITZBØLL

NÅR GRÆNSERNE IGEN ÅBNES, KAN VI RISIKERE MASSIVE STRØMME AF FLYGTNINGE OG MIGRANTER. PANDEMI-MIGRATION OG PANDEMI-FLYGTNINGE VIL BLIVE NYE BEGREBER, HVIS DER IKKE SÆTTES IND MED REDNINGSPLANER, SOM AFBØDER DE ØKONOMISKE KONSEKVENSER, DER LEDER TIL MIGRATION I FØRSTE OMGANG, OG SOM SIKRER FORSVARLIGE SUNDHEDSMÆSSIGE FORHOLD I FLYGTNINGELEJRENE

Social afstand, håndsprit og vaske hænderne grundigt med sæbe, samt sikre at sundhedssystemet ikke presses for meget, er Vestens covid-19 strategi. Men for flygtninge, som sidder tæt pakket i lejre i Grækenland, Jordan, Bangladesh, eller migranter i slumområder i nogle af Afrikas storbyer er afstand, værnemidler og et hospital en umulig luksus. Risikoen for et massivt covid-19 udbrud hænger i luften, og når grænserne åbnes igen, er spørgsmålet, om vi står overfor store corona-relaterede flygtningestrømme mod Europa? Mange vil være økonomiske flygtninge og migranter, der flygter som konsekvens af corona-udbruddets negative effekt på verdenshandlen. Fødevarerpriserne er mere end fordoblet flere steder og knapheden på fødevarer er grobund for social ustabilitet. Samtidig vokser arbejdsløsheden hastigt. Ifølge den Afrikanske Union vil 20 mio. jobs gå tabt i Afrika pga covid-19. Der er en sandsynlighed for, at vi på den baggrund vil opleve en helt ny kategori af migranter: Corona-migranter, der flygter fra socioøkonomisk sammenbrudte samfund og med meget begrænsede sundhedsfaciliteter til at beskytte sig mod covid-19-smittefare.

Hvad, vi bør gøre her og nu, er at forebygge, at virussen rammer konfliktramte områder og flygtningelejre, hvor sundhedsfaciliteter er meget begrænsede. Skræmmende prognoser fra Afghanistan viser, at op til hver 3. person i Kabul er smittet med covid-19. Spørgsmålet er fx, hvor værnemidler skal komme fra, når sundhedssystemet i Afghanistan stadig hænger i laser efter årtier med krig og konflikt. Det er essentielt at sikre kritiske forsyninger af værnemidler for covid-19 til sårbare lande. Særligt taget i betragtning af, at Afrika, Afghanistan og alle mindre udviklede lande for øjeblikket konkurrerer på lige fod med de vestlige lande om kritiske forsyninger, fordi de importerer størstedelen af al deres medicin frem for at producere den selv.

Samtidig er det vigtigt at etablere socioøkonomiske sikkerhedsnet for at mindske risikoen for vold og

civil ustabilitet. Det kan gøres ved hurtigt at sætte betaling af gæld på standby og hjælpe landene til at øge offentlige udgifter til sundhed og fødevarerikkerhed. Fx i et land som Ghana, som er nogenlunde velfungerende, udgør statsgælden ifølge Mellemløseligt Samvirke 40% af landets BNP, og renter og afdrag alene beløber sig til mere end landets samlede sundhedsudgifter. Hvis vi skal yde økonomisk bistand, må det naturligvis være med visse modkrav for at sikre, at pengene ikke ryger i de politiske ledes lommer i stedet.

Det vedtog vi også i enighed i Folketinget, at det skulle være Danmarks position ved drøftelser om gæld i Verdensbanken. Derudover skal der skabes jobs og etableres et minimum af indtægtsgrundlag for de fattige i byer og på landet bl.a. gennem ordninger som 'cash for work', som kan udbetales direkte fx gennem fx mobiltelefoner.

CORONA FORVÆRRER I FORVEJEN TRANGE KÅR

Den største koncentration af flygtninge og internt fordrevne personer findes på det afrikanske kontinent. Fire af de største flygtningelejre i verden er i Tanzania, Kenya, Uganda og Etiopien. Hundretdusindvis af folk bor sammenpresset uden tilstrækkelig adgang til vand og sanitet, og de har ikke automatisk adgang til de ofte sparsomme offentlige sundhedsydelse. UNHRC og WHO arbejder sammen med de lokale sundhedsmyndigheder på beredskabsplaner, men det er knapt med fødevarer, og tusindvis lever i slumagtige forhold i byerne udenfor lejrene, og det kan være vanskeligt at registrere dem.

Fødevarerikkerheden er ved at blive drastisk forværret særligt i Østafrika, hvor fødevarerknapheden risikerer at blive fordoblet, således at knapheden pga. covid-19 er gået fra at berøre ca. 20 mio. mennesker til at berøre mellem 34 mio. – 43 mio. mennesker. I et af de økonomisk bedst fungerende lande, Sydafrika, berettes der om køer på op til 14 timer for at få udleveret en madpakke. Skoler er lukkede, og for mange børn betyder det også adgang til daglig mad.

Nedlukning og grænselukninger som følge af corona-smitten stopper samtidig forsyningskæderne. Den globale forsyningskrise er nu så alvorlig, at FN opfordrer til at stoppe al hamstring. FN, Verdensbanken og IMF frygter, at den globale pandemi også bliver en global økonomisk krise. Der kan forventes et globalt tab på mellem 860 milliarder dollars til 3,4 trillioner dollars i tabt arbejdsindtægt. Det er svimlende summer, som det kan være vanskeligt at forudse de konkrete konsekvenser af, men det kan medføre en risiko for, at donorlandenes bistand til udsatte områder falder pga. et forringet BNP. Med stor sandsynlighed vil vi altså opleve mere udbredt fattigdom og ulighed globalt. Udover det akutte milliontab af jobs, har over én million mennesker alene i Kenya allerede mistet deres arbejde, fordi turismen er ophørt. Derudover har udenlandske investorer ifølge Verdensbanken trukket 80 milliarder dollars ud af udviklingslande, som i forvejen har svage økonomier.

Den vanskelige forværrede økonomiske situation, som mange udviklingslande hastigt befinder sig i, kombineret med en massiv arbejdsløshed, stigende fødevarerpriser, og pres på ressourcer risikerer nemt at øge vold, konflikt samt at true stabiliteten. På TV har vi set, hvordan supermarkeder nærmest blev plyndret i Sydafrika, i Kenya er volden steget med ca. 35% og sikkerhedskriserne i Sahel, Somalia, Sydsudan vil blive forværret. Faktorer som tilsammen kan skabe nye corona- flygtninge og migranter.

COVID-19 KAN OGSÅ RAMME FLYGTNINGE I EUROPA

I en lejr, bygget til 640 personer på øen Samos i Grækenland, huses omkring 3750 flygtninge, mens der i Moria-lejren på Lesbos bor henimod 20.000 flygtninge på et område beregnet til ca. 3.000. Op til 160 personer bruger et og samme beskidte toilet, og over 300 personer må deles om en vandhane – og ingen sæbe. Det er mildt sagt klaustrofobisk og uhygiejnisk.

Siden EU underskrev flygtningeaftalen med Tyrkiet i 2016, er Græ-

kenland blevet et tilflugtssted for at søge om asyl i Europa. Ifølge Læger uden Grænser er der i alt omkring 42.000 flygtninge bare på De Ægæiske Øer, hvor mere end én ud af tre er børn. Det lægger et stort pres på EU for at finde en løsning. Særligt børnene er udsatte fysisk og psykisk, og vi er ved at nå bristepunktet for, hvad der humanitært forsvarligt.

Covid-19 håndteres af regeringerne i flygtningelejre i Grækenland, Bangladesh og Jordan ved stort set at lukke dem, mens FN's flygtningeorganisation (UNHCR) forsøger at tilvejebringe værnemidler, information om forebyggelse og beskyttelse. Adgang til lægehjælp er yderst begrænset og udover de mange uledsagede børn, er flere flygtninge ældre, handicappede eller har kroniske og ubehandlede sundhedslidelser, og er derfor særligt sårbare overfor covid-19. Hvis først smitten er ude, kan dødstallet stige hurtigt og formentlig resultere i vold og udbrud af lejren og skabe en vanskelig sikkerhedssituation lokalt. Ingen af de overfyldte lejre er sat op til at håndtere en epidemi, og man risikerer, at forholdene skaber et behov for, at flygtningene og migranterne søger at flygte videre op igennem Europa.

BEHOV FOR INDSATS

Der er brug for en massiv indsats for at forebygge og helbrede covid-19 og styrke sikkerhedsnettet for at undgå, at den socioøkonomiske bund ikke helt sparkes ud af udviklingslandene. Hvis ikke folk dør af covid-19, er risikoen for, at de dør af fattigdom, blevet væsentligt forøget som følge af pandemien.

Når grænserne åbnes, kan vi risikere massive strømme af økonomiske og sundhedsflygtninge og -migranter. Pandemi-migration og pandemi-flygtninge vil blive nye begreber, hvis der ikke sættes ind med økonomiske og sundhedsmæssige retningsplaner.

Det er en vanskelig situation, fordi behovet for økonomiske retningsplaner og akut sundhedshjælp i udviklings- og konfliktramte lande ikke har været større, og samtidig falder de vestlige donorlandes BNP

og dermed deres bistandskapacitet i dollars, euro og kroner. Løsningerne findes derfor ikke gennem bistand alene, men gennem offentlige-private partnerskaber både indenfor sundhed, jobskabelse og økonomisk udvikling. Kun derved kan der gøres forhåbninger om nogen form for levedygtig økonomisk redning.

Katarina Ammitzbøll (1969) er ordfører for udvikling, EU og forskning & uddannelse for Det Konservative Folkeparti og er valgt i Københavns Storkreds. Hun har mere end 20 års erfaring med internationale konflikter, udvikling og udenrigspolitik og har arbejdet for bl.a. FN, EU og Udenrigsministeriet. Senest arbejdede hun i Mærsk med strategi og bæredygtighed, da hun blev valgt til Folketinget i 2019.

HVORFOR KALDER VI STADIG FORMANDSKABET I DET ØKONOMISKE RÅD "VISMÆND"?

ØKONOMI, EFTERÅR 2019

DET ER PÅ TIDE AT DROPPE TITLEN "VISMÆND" OM FORMÆNDENE FOR DET ØKONOMISKE RÅD OG BEHANDLE DEM PÅ LIGE FOD MED ANDRE EKSPERTER. DE "ØKONOMISKE VISMÆNDS" SNÆVERSNEDE REGNEMODELLER IGNORERER KLIMAKRISENS ALVOR, OG TITLEN GIVER RÅDET EN SÆRLIG AUTORITET, DER GØR OS UKRITISKE OVER FOR DERES ANBEFALINGER. FOR HVEM KAN MODSIGE EN VISMAND?

KOMMENTAR AF JOHAN OG ESTHER MICHELSEN KJELDAHL

Titlen 'økonomiske vismænd' har fulgt formændene for Det Økonomiske Råd siden dets begyndelse. Den skyldes efter sigende en sarkastisk bemærkning fra den konservative politiker Poul Møller i forbindelse med Rådets grundlæggelse i 1962. Han frygtede, at regeringen ville bruge det nye samfundsøkonomiske råd til at fralægge sig ansvaret for vanskelige politiske beslutninger. Betænkeligheden gik på, at rådet kunne blive, som Møller sagde dengang, "det ly, den skærm, som vil blive opstillet, og man vil sige: ja, men nu ligger denne sag hos disse tre vise mænd, og så må vi jo håbe, at de finder frem til en løsning; lad os nu afvente, lad os se, hvad de når til". Kort efter blev titlen taget op i Politiken i en positivt ladet tone.

Hvad ligger der i fortællingen om en vismand? Vi møder de tre vise mænd i Matthæusevangeliet som dem, der kan tyde Guds plan i stjernerne. I nordisk mytologi har vismanden form som den alvidende Odin. I populærkulturen er det den vise Gandalf, der leder os på rette vej. Den vise mand er en arketype, der besidder særlige egenskaber. Han har adgang til en hemmelig viden – en sandhed, som de indviede kan få del i. Vismanden får os til at indse, hvad der skal til for at få bugt med det onde.

Når vi kalder Rådets formandskab for "vismænd", indikerer vi, at deres anbefalinger er mere "vise" end andres. Vi hører f.eks. ikke om sociologiske vismænd, juridiske vismænd, eller klimavidenskabelige vismænd. Disse kaldes blot 'eksperter'. "Vismændenes" analyser har imidlertid en bekymrende tendens til at nedtone klimakrisens alvor. Det er ikke særligt "vist".

Det var fx tilfældet, da de advarede mod en lov om 70 pct. CO₂-reduktion i 2030. Argumentet var, at det *kunne* være, at 65 procent i 2030 ville være en billigere måde at nå klimaneutralitet i 2050. I så fald ville det jo være ærgerligt at gå glip af den ekstra indtjening i resterne af den fossilbaserede økonomi.

En 70 pct. CO₂-reduktion i 2030 er det *absolutte* minimum for, at Danmark lever op til Paris-aftalen,

hvilket Danmark forpligtede sig til på COP21-topmødet i december 2015. Paris-aftalen er designet til at sikre, at den globale opvarmning ikke overstiger bestemte tipping-points, der vil igangsætte en negativ spiral af selvforstærkende mekanismer, der får planeten til at opvarme sig selv. Selvom dette scenarie med stor sandsynlighed vil få den globale økonomi til at kollapse, skræmmer det ikke "vismændene".

Et andet og mere nyligt eksempel er den produktivitetsrapport vismændene udgav d. 24. marts, der konkluderer, at nye motorveje siden 1990'erne overordnet set har gavnet dansk økonomi. Rapporten sammenholder gevinsten ved, at den enkelte bilist kan nå hurtigere på arbejde med anlægsomkostningerne, men udelader omkostningerne ved øget luftforurening og drivhusgasudledninger. Det er ikke særligt "vist" at ignorere sådanne miljøomkostninger; ifølge en tysk undersøgelse dør flere europæere af luftforurening end af tobaksrygning.

Desuden er udledningen af danske drivhusgasser fortsat alt for høj på trods af, at FN's klimapanel allerede i 1990 advarede om konsekvenserne. Derfor står vi nu i den penible situation, at reduktionen af drivhusgasudledninger skal gå lynhurtigt for at undgå uoverskuelige økonomiske konsekvenser. Denne regning burde derfor indgå som en, hvis ikke den væsentligste, faktor i produktivitetsrapporten.

Titlen "vismænd" er derfor ikke bare misvisende. Den er et symptom på den uberettigede status, formandskabet for Det Økonomiske Råd har i offentligheden.

Som sociologen Pierre Bourdieu har påpeget i *Language and Symbolic Power* fra 1991, fungerer hævde af autoritet på et kollektivt niveau. Tag for eksempel en borger, der bliver valgt som borgmester og på formel vis indsættes under den nye titel til en ceremoni. Snart vil folk opfatte mennesket bag 'borgmesteren' på en ny måde og opføre sig anderledes omkring vedkommende. Borgmesteren vil samtidig ændre sin selvopfattelse og føle sig forpligtet til at leve op til den form og de normer,

titlen foreskriver. Bourdieus pointe er, at titler er mere end bare ord: De sørger for at få magten til at virke naturlig og legitim. Så længe vi bliver ved med at kalde formandskabet for "vismænd", tager vi deres politiske indflydelse for givet.

Når Det Økonomiske Råd bruger betegnelsen "vismænd" om sig selv, spiller de på arketypens naturlige autoritet. En autoritet der bygger på historiefortælling frem for videnskabelig evidens.

Formændene er fejlbarlige ligesom alle andre eksperter. Men titlen giver dem en mytisk aura, der skærmer dem mod fornuftig kritik.

Formandskabet kunne indvende, at de ikke selv har fundet på deres titel; at den skal forstås med et glimt i øjet. Men titlen bruges om formandskabet på Rådets hjemmeside, de kalder selv deres rapporter for "vismandsrapporter" og benytter sig desuden af hashtagget #vismænd på Twitter.

Når Rådet selv omfavner titlen som "vismænd" bliver de til den knage, vores politikere hænger deres kritiske sans op på, når de møder ind på Borgen. Det er ironisk, at Rådets tilnavn har gjort det til den "det ly, den skærm" som Poul Møller i 1962 anede, det ville blive. Manden der døbte "vismændene" viste sig at være en sand profet.

Vi har et forslag. Skulle vi ikke i fællesskab tage at droppe betegnelsen "vismænd" én gang for alle? Skulle vi ikke tage at behandle Det Økonomiske Råd på lige fod med andre eksperter og tænketanke? Det ville kun være passende i en klimakrise, hvis løsninger kalder på et opgør med skrøbelige, kyniske regnemodeller forklædt som gammel visdom.

Johan Michelsen Kjeldahl læser Religionsvidenskab på Københavns Universitet.

Esther Michelsen Kjeldahl (1994) er MSc Philosophy and Public Policy fra The London School of Economics. Begge er aktive i Den Grønne Studenterbevægelse.

KAN BLIVE EN AF DE VIGTIGSTE BØGER I DETTE ÅRHUNDREDE

- POLITIKEN

AAAAAA

**DISSE ÅRS BEDSTE
SAMFUNDSBOG**

- BERLINGSKE

**PIKETTY HAR SKREVET
EN FORRYGENDE BOG**

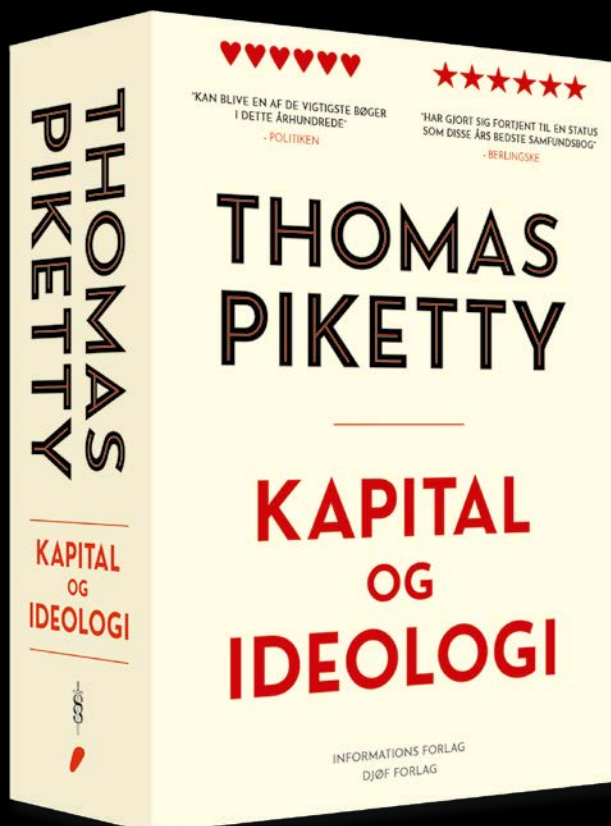
- ALTINGET

**PIKETTY UNDERBYGGER SIN
ULIGHEDSKRITIK MED ET ENORMT
HISTORISK ARGUMENT**

- WEEKENDAVISEN

**EN FORRYGENDE
GENNEMGANG AF
VERDENSHISTORIEN**

- DAGBLADET INFORMATION

KØB DEN PÅ BUTIK.INFORMATION.DK

ÅRSABONNEMENT PÅ RÆSON: 250 KR. PENSIONISTER: 200 KR. STUDERENDE: 200 KR.

KR 79,00 / 72 SIDER
FORÅR 2020

RÆSON

HVAD VIL EUROPA?

TYSKLAND, FRANKRIG OG DEN NYE VERDENSORDEN

ARTIKLER AF: MIKKEL VEDBY RASMUSSEN, PETER WIVEL, UFFE GARDEL, MICHAEL
AASTRUP JENSEN, ANNE SOFIE ALLARP, MORTEN MESSERSCHMIDT, LISELOTTE
ODGAARD, ANDREAS BØJE FORSBY, ASGER RØJLE CHRISTENSEN, PER ØHRGAARD,
JON RAHBK-CLEMMENSEN, TROELS BURCHALL HENNINGSEN OG MAIKEN GELARDI

1 salg fra 26.02.2020 - Sidste salgsdato 06.05.2020
00041
9 788792 725752 BK nr. 24

DU MODTAGER: 4 TRYKTE NUMRE MED POSTEN
OG HUNDRETVIS AF BETALINGSARTIKLER PÅ NETTET. SE: RAESON.DK/ABONNEMENT